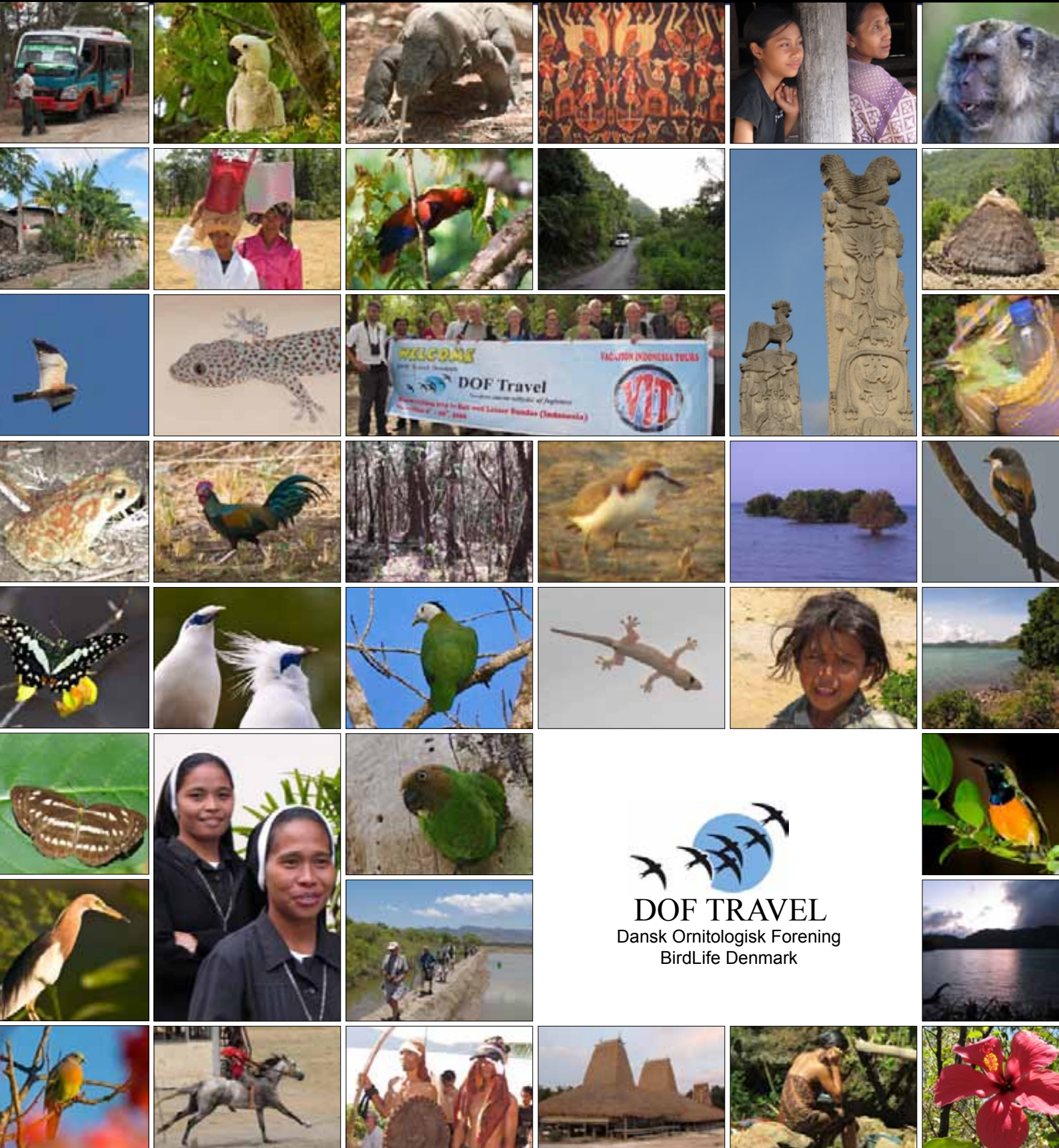

INDONESIA
LESSER SUNDAS
NOVEMBER 2009

BY

THOMAS W. JOHANSEN

DOF TRAVEL
Dansk Ornitologisk Forening
BirdLife Denmark

Indonesia Lesser Sundas November 2009

- en stortur med DOF Travel

AF THOMAS W. JOHANSEN

REJSEBERETNING AF DORRIT KRABBE

ALL PHOTOS AND LAYOUT © THOMAS W. JOHANSEN, CARL ERIK OG KIRSTEN MABECK

TAK TIL KENNET FOR GRUNDIG GENNEMGANG AF FUGLELISTEN, TAK TIL CARL ERIK OG KIRSTEN FOR FLOTTE BILLEDER , TAK TIL DORRIT, SOM HAR SKREVET DEN FANTASTISKE REJSEBERETNING OG SIDST MEN IKKE MINDST TAK TIL DELTAGERENE, SOM VAR FELT FANTASTISKE TIL AT SKABE EN DEJLIG STEMNING.

THANKS TO DARWIN SUMANG (VIT TRAVEL) AND HIS EXCELLENT STAFF FOR MAKING THIS TRIP POSSIBLE.

Program 7-30/11-2009

Ugedag	Dato	Sted
Lørdag	07/11-2009	Afrejse fra Kastrup til Bali via Bangkok.
Søndag	08/11-2009	Ankomst til Bali, Denpasar, Eco Udayana Lodge
Mandag	09/11-2009	Afrejse fra Bali til Sumba, Lewa Peoples House
Tirsdag	10/11-2009	Sumba, Lewa Peoples House
Onsdag	11/11-2009	Sumba, Lewa Peoples House
Torsdag	12/11-2009	Sumba, Waingapu Hotel Merlin og Hotel Elvin
Fredag	13/11-2009	Sumba, Waingapu Hotel Merlin og Hotel Elvin
Lørdag	14/11-2009	Afrejse Sumba til West Timor, Wisma Bagia Hotel
Søndag	15/11-2009	West Timor, Wisma Bagia Hotel
Mandag	16/11-2009	West Timor, Kupang Beach Hotel
Tirsdag	17/11-2009	West Timor, Kupang Beach Hotel
Onsdag	18/11-2009	West Timor, Kupang Beach Hotel
Torsdag	19/11-2009	Afrejse West Timor til Flores, Wisma Arnoldus Catholic Boarding School
Fredag	20/11-2009	Flores, Ruteng Nunt House
Lørdag	21/11-2009	Flores, Ruteng Nunt House
Søndag	22/11-2009	Flores, DOFs projekt i Mbeliling, Lake Sano Nggoang
Mandag	23/11-2009	Flores, Labuan Bajo Eco Lodge
Tirsdag	24/11-2009	Flores, Labuan Bajo Eco Lodge
Onsdag	25/11-2009	Afrejse Flores til Bali, West Bali NP, Adiassri Hotel
Torsdag	26/11-2009	Bali, West Bali NP, Adiassri Hotel
Fredag	27/11-2009	Bali, West Bali NP, Adiassri Hotel
Lørdag	28/11-2009	Bali, Denpasar, Eco Udayana Lodge
Søndag	29/11-2009	Afrejse til København over Bangkok
Mandag	30/11-2009	Ankomst København

Indhold

Side 1	Forside
Side 2	Titelblad
Side 3	Program
Side 3	Indholdsfortegnelse
Side 4-36	Dagbog
Side 37-65	Fugleliste med observationer

TIL BALI

Lørdag d. 7 og søndag d. 8 november

Vi mødtes alle tretten personer i Katrup lufthavn kl. 11. Vi, dvs. Thomas W Johansen som leder og desuden Georg Ole Goll Knudsen, Carl Axel Henrichsen, Dorrit Krabbe, Merete Crone, Carl Erik og Kirsten Mabeck, Joes Ramsøe Jacobsen, Anne Birte Pade, Kenneth Darborg, Anna-Lis Dahlgaard Martinussen, Lis Kastrup og Svend Pettersson. Fra starten var det klart, at det ville blive et hyggeligt og harmonisk selskab. Vi fløj til Bali med mellemlanding i Bangkok og ankom til Denpasar lufthavn med 7 timers tidsforskel den 8. november om morgenen lokal tid.

I lufthavnen blev vi mødt af enorm hede, Brahmingleter m.m. samt de smilende og hjælpsomme Darwin og Roman. Darwin, en moden herre i god stand, var leder og den yngre smukke Roman hans meget effektive hjælper. De skulle være vores guider på hele turen, suppleret med lokale fugleguider på nogle af øerne.

De havde en bus klar til os, og første stop var en lille restaurant. I ventetiden fik vi fugle at se, og en masse søde og nysgerrige drenge i alle aldre på muren og på en motorcykel. En nabobutik solgte muslimsk kvindebeklædning. Morgenmaden var lækker frisklavet mangojuice samt kogt ris, æg og kyllingestumper med knogler i – en morgenmad, som vi fik gang på gang på hele turen.

Vi kørte videre og til sidst blev bussen lirket mellem træerne ad en vej til Udayana Eco Lodge, hvor vi skulle være et døgn. Da vi kom ud af bussen havde Darwin et mange meter langt dekoreret plastikskilt parat, som sagde, at dette var DOF-turen til Indoneisen – vi fik ikke rigtig set det, for vi skulle stå bagved og fotograferes.

Det var et fint sted med værelser fornedet med en lille terrasse ud for hvert værelse og foran terrassen en have og et terræn, hvor vi gik rundt for at se fugle. Ovenpå en etage med flot tømmerværk i loftet og åbent ud mod haven. Her var spisesal og opholdsstue.

Efter aftensmaden var der ærligt talt ikke meget fut i os, selvom den lange tur ikke havde været slem. Værelserne havde aircondition og delvis udendørs badeværelse, hvor man blev slået af den udendørs varme luft.

Efter morgenmaden kl. 7 brugte vi formiddagen til fugleobs lige ved lodgen, og nogle få badede i poolen.

SUMBA

Mandag d. 9 november.

Kl. 11 begav vi os på vej tilbage til lufthavnen, hvor vi skulle videre med indenrigsfly til Sumba. Ventetiden blev brugt til en bid mad og til køb af fuglebøger og hvad man ellers opdagede, man havde glemt at få med.

Ankommet til Sumba skulle vi videre med 4 firehjulstrækkere med hver sin chauffør og hver sin chaufførmedhjælper. Det var også her, vi mødte Fred eller Freddy, vores lokale guide på Sumba hed. Så vi 15 ankommende blev fordelt på de resterende pladser, efter at sæderne i hver bil først var besat med en chauffør og en chaufførmedhjælper.

Vi kørte godt halvanden time til næste logi. Gennem et storbakket landskab, af og til med kig over enorme vidder, gennemskåret af dale. Landskabet var nærmest totalt barberet for skov. Om det var træsalg eller kvæggræsning, der var årsagen, kunne vi jo ikke vide. Kun af og til og i nogle af dalene fik træerne lov til at stå. Det var en asfalteret vej, der snoede sig i hårnålesving op og ned, men det gik derudad i fuld fart.

Da vi ankom til stedet – Lewa - som lå ud til denne vej med adgang fra en sidevej, gik Thomas ind sammen med Darwin for at se på værelserne. Da han kom tilbage, mindede han om, at han på forhånd havde sagt, at vi skulle forvente det værste og håbe det bedste. Og han måtte melde, at det nok nærmest var det værste.

Værelserne blev fordelt. Og omfordelt igen. Og igen. Det endte med, at ingen behøvede ligge i gennemgangsværelser. Alle affandt sig hurtigt med forholdene – og senere blev det en lykkelig referenceramme for vores mange andre logier. Også fordi vi blev glade for værtsfolkene.

Det var lidt "Christiania-agtigt" - så enkelt som muligt og dog fungerende. Badeværelset var f.eks. en lille indhegning i haven med en bølgeblikplade som havelåge, der kunne "låses" med ståltråd rundt om en knap. I aflukket var der røde blomster og en tønde med vand og en øse. Og på en hylde et stykke sæbe. Voila! Håndvasken nær den overdækkede udendørs spiseplads bestod af en plastikdunk med vand og et plastikhåndtag i bunden, noget lig det, der bruges på teltture. Under håndtaget en lille balje, som samlede vandet op. Efter brug hældte man vandet fra baljen ud i en betonrende lige ved. Pedallokum med en muret åben vandbeholder og en øse – sådan som vi senere erfarede var det typiske wc. Overalt inden døre og udenfor var der udsmykninger med samlinger af konkylier, sjove rødder, mærkelige sten, plastikblomster, billeder osv. på alle hylder og vægge.

Vi fik aftensmad, ris og små benede kyllingestumper, som ikke mange gad gnave, og suppe. Ole gav øl. Dels fordi han generelt havde været så heldig at få eneværelse på hele turen og dels fordi han konkret havde fået udskiftet en seng i et gennemgangsværelse med eneværelse med dobbeltseng. Og myggenet, hvilket kun få andre fik. Det blev indgangen til, at vi skiftedes til at give øl ved måltiderne. Under middagen demonstrerede en gekko højlydt sit navn, og der var knæler, parrende sommerfugle og den slags underholdning. Inden vi gik i seng, gennemgik Thomas den hidtidige artsliste. (Dette skete også de næste par dage, men blev dernæst opgivet.)

Tirsdag d. 10 november

Tidligt op med morgenmad kl. 5 og videre kl. 5.30 til Langiluru nationalpark. Morgenmaden var de ris, vi ikke havde spist aftenen før, der var blevet stegt, og så et spejlæg.

Vi kørte lidt videre ud ad den vej, vi var kommet, ud til nationalparken. På vejen samlede vi en ranger op – sådan en skal man have med, når man færdes i nationalparken. Regnskoven var fuld af høje, gamle træer og tæt underskov, liggende på bakker. Vi fulgte landevejen med dens svingninger nedad i ornitologtempo, mens lastbiler, motorcykler, busser og firehjulstrækker kørte forbi. Alle med alskens bagage – en svinebundet sort gris på tværs, stativer bag på motorcyklen med en kubikmeter æggebakker, en hel familie på en motorcykel, også nogle mænd i traditionelle dragter bestående af et lændeklæde og et hovedtørklæde. Foran og bagved gruppen gik en hjælper og hjalp til, at der ikke opstod trafikkonflikter mellem os og de motoriserede.

Darwin havde fortalt, at kakaduen var sjælden og kunne være svær at få. Den skriger op, også på redestedet, og så er den nem at fange. Man havde gjort en indsats for at beskytte den, og de sidste år var det gået bedre, så

måske! Og hvad var noget af det første vi så i nationalparken? – ja to af dem. Endda så vi dem (eller nogle andre eksemplarer) igen senere. Nogle af de andre hits var den prægtige grønne due Black-naped Fruit-dove med hvidt hoved, sort nakke og gult næb (vi vidste ikke, at vi skulle se meget til den senere). Og den farvestrålende papegøje Eclectus Parrot, hvor hunnen har knaldrødt hoved, rustrød på resten af kroppen og blålige vingekanter. Begge viste sig flot frem til stor fryd. Af de mindre fugle gjorde især den hvide Paradise Flycatcher med sit sorte hoved og lange hale lykke. Også den brune udgave. Også selvom de ikke var endemiske. Thomas døbte dem, der kun findes på Sumba for "superendemiske", mens dem, der også findes på andre øer herude, men kun på dem, for "endemiske".

Det var meget behagelig temperatur, da vi startede om morgenen, men allerede ved halvnitiden var vi oppe på 32 grader og stor luftfugtighed. (Det blev også typisk for resten af turen.)

Oven i lyden fra trafikken var der bølger af cikadelyd. En bølge startede med en enkelt og efterhånden et larmende kor, hvorpå det igen gik stilnede af. Hver gang ca. ½ minut. Så kunne næste bølge komme kort eller langt tid efter. (Senere på turen var det en masse forskellige larmende hele tiden samtidigt.)

Vi nåede gennem skoven ned til en stor landskabsflade med rismarker, vandløb og vandhul med en vandbøffel i og små sorte grislinger, der gik og snavede i jorden. Der lå en traditionel gammel gård, hvor de ældre mænd var klædt i spraglet, vævet lændeklæde og hovedtørklæde. Beboerne virkede venlige, nysgerrige og lidt generte.

Midt på dagen var vi hjemme og spise frokost og holde siesta indtil kl. 15.

Da vi kom ud til den samme skov igen, var der lidt vind, så det ikke kun var fuglene, der fik bladene til at bevæge sig. Der kom også lidt fjern buldren af torden og lidt regn, men mest dryp.

Vi fandt den rødhovedede papegøje Red-cheeked Parrot i et hult træ. Der blev en masse postyr af fotografer ved foden af træet, og den lænede sig langt ud for at kigge ned på det hele. Så krøb den helt ud, vendt sig og gik ind i hullet igen.

Da det skulle til at mørkne, kørte vi hen til et sted på vejen, hvor en sti gik ind i en lysning. Her stod vi i aftenrøden, indtil det blev helt mørkt med stjerner, og nåede at se natravn og flyvende hunde. Vi hørte også 2 slags ugler. Kenneth fandt sine briller, som en nærgående gren havde frarøvet ham. Dorrit var tidligere på dagen blevet offer for et maveonde, men deltog alligevel.

Efter aftensmaden - igen ris, benede kyllingestumper, en kogt grøntsag og suppe – gennemgik Thomas artslisten siden sidst, og alle gik tidligt i seng.

Onsdag d. 11 november

Morgenmad 4.30 og af sted 5.00. Vi startede i buldermørke ud mod en ny skov, og da himmelen blev gul og rosa, så vi, vi kørte gennem et fladt landskab med rismarker og enkelte gårde. Vi blev sat af, da vi nåede det gule bakkede landskab og gik ned ad hjulspor til en skov, der var mere lysåben og også gennemskåret af områder helt uden træer. Allerede på turen i det åbne, før vi nåede skoven, så vi masser af fugle.

Freddy fortalte, at urskoven blev fældet af hollænderne, da de overtog øen - for 2-300 år siden var det vist – og de tog køer med sig fra

Indien for at græsse på de ryddede områder. Senere kom araberne med hestene. For ca. 80 år siden var 28% af Sumba stadig dækket af skov, nu er det nede på kun 7%.

Det passede med, at de kører, vi så på Sumba, er hvide med pukkel, lig de indiske, samt vandbøfler. Og med, at vi så mange heste på markerne, små og smukke, tit redet af selv meget små børn.

Vores lokale guide Freddy og Thomas så en Sumba Flycatcher, en superendem. Der blev derfor gjort en stor indsats for at få den at se, men forgæves. Igen så vi på denne tur et papegøjehovede i en død træstamme. Grønt hovede, orange næb, mørkt øje med lys ring. Efter grundigt studie af de medbragte fuglebøger, måtte det konstateres indtil videre, at det var en ny art for verden! (Den blev vistnok bestemt senere på turen.)

Efter frokosten lidt over 11 blev vi tilbudt at tygge betel. Ole, Dorrit og Merete havde mod på at prøve. Den meget søde unge kone i huset kom med munden fuld og røde læber og tænder i store smil og lidt fjantede grin. Hun tog flere i munden sammen med en rakkeltagtig plantedel, der skulle dypes i hvidlig pulveriseret kalk. Det smagte bittert og snerpede munden sammen. Man skulle spytte den røde saft ud og tygge videre. Ikke flere fik lyst til at prøve, men lod sig underholde af de andres forsøg. Den unge kvinde var meget munter, og hendes mor antydede, at betelen gjorde hende lidt skør. Måske svækker det også appetitten. Pludselig gik det op for os, at de røde "blodpletter" vi så af og til, var betelspyt og ikke blod.

Hvile og bad og videre kl. 15. De 13 af os ville ud at kigge på fugle, men tre tog til byen for at møde folk, og så var der 10. De skulle ud at gå i regnskoven langs en flod og blev sat af ved en kiosk og et par huse, hvor kiosken havde en ældre, sat, ifangetagen abe.

Vi kom forbi en lille samling huse, hvor et var ved at blive nybygget, helt i traditionel stil. Vi mødte en ældre mand i traditionel dragt med et barn på armen og den unge kone på terrassen i det – helt traditionelle - hus, de var ved at bygge. Fred fortalte en del om husene, afgrøderne i haven og kulturen.

Vi gik mellem høje træer ad en sti langs en flod med bl.a Pacific Black Duck. Vi kom til en stor slette med tørre rismarker fuld af ukrudt og med regnskovsbeklædte bjergsider på de andre sider end floden. Og her så vi så Sumba Hornbill. I flugt hen over hele sletten. Stort smil på alle ansigter. Paradise flycatcher – den hvide han med lang hale - fløj også tværs hen over flere gange, så den blev set rigtig godt både siddende og flyvende.

Klokken kvart over fem var der stadig 10, men så skulle 6 hjem, mens det endnu var lyst, og så var der 4. De 4 fortsatte og forblev i mørket i håb om at se ugler, og de blev også hørt.

De 6 vendte tilbage til det første uglested og genså i skumringen natravn, adskillige flyvende hunde og et måragtigt/katteagtigt pattedyr på nogle tynde grene på et nærtstående træ.

De 3 først frafalden og de næste 6 spiste middag uden at vente på de 4 seje. Kenneth gav øl, og da de sidste 4 havde spist, gav Thomas artsliste. Han bebudede morgenmad næste dag kl. 4 og videre på tur kl. 4.30.

HUSENE PÅ SUMBA

De fleste af husene er traditionelle ude på landet på Sumba. De har en stringent arkitektur. Hovedindtrykket er huse på kraftige søjler med gulv en meter oppe, meget lave facader og tage af palmeblade eller bølgeblik nærmest formet som en kæmpe stor hat. Under huset bor dyrene, oppe i "hattepulden" bor ånderne, og i mellemetagen bor de levende mennesker.

Husene er bygget op i kvadratiske moduler på ca. to gange to meter, og grundformen er oftest 5 moduler på hver led. I hvert hjørne af hvert af modulerne står en kraftig rund søjle (over 20 cm i diameter). Ca. en meter oppe i luften er gulvbjælker sat fast. Gulvene ovenpå er lavet af træ eller bambus. De er ikke tætte, men har mellemrum, så kølig luft kan komme op. Gulvene i de forskellige moduler er ikke nødvendigvis helt i samme plan, der kan være et trin op eller ned mellem dem.

Ud mod facaden er de tre midterste moduler en åben overdækket balkon eller terrasse. Her sidder man og snakker eller arbejder med håndværk, f.eks. forbereder palmeblade til fletning af måtter. Til venstre herfor er modulet lukket med vægge mellem søjlerne, typisk af brædder eller flettet bambus eller palmeblade. Hjørnemodulet til højre er somme tider åbent og ligger et trin op i forhold til terrassen, eller dækket som et lukket rum med vægge. Også de indvendige vægge er lavet af brædder eller flettet bambus eller flettede palmeblade.

De ni midterste moduler i huset bag terrassen er køkken, hvoraf det midterste felt er forsynet med jord ovenpå gulvet og oven på jorden et bål til mad. Så kan der være nogle hylder under loftet til jerngryder og potter. På bagfacadens tre midterste moduler kan være en overdækket terrasse svarende til den på facaden.

Hele den yderste række moduler til højre bruges til soveværelser for kvinderne og børnene, og modulerne til venstre til soveværelser til mændene.

På søjlerne er fæstnet nogle runde remme (bjælker), der bærer taget. De går hele vejen rundt i yderste række søjler, rundt om alle husets 25 moduler, de næstyderste rundt om de midterste 9 moduler lidt højere oppe, og endelig endnu højere rundt om det midterste modul. På disse remme hviler "lægter", der spidser op mod midten af huset.

Taget går langt ned på facaden på alle sider. Det er mange steder lavet af palmeblade uden at det er skåret skarpt af som i danske stråttækte huse, men hænger blødt ned. Visse huse er i stedet forsynet med blikplader. Når man sidder på terrassen, går taget så langt ned, at man kan kigge ud siddende men ikke, hvis man står op. Der er en taghældning på måske godt 30 grader fra alle sider ind mod midten. Men oven over rygningen på et par meters længde i midten af huset går et ekstra stejlt tag højt op som et sadeltag. Det kan gå meget stejlt op, mange meter, så hele taget kan ligne en troldhat, eller mindre stejlt, måske kun nogle få meter, mere som en almindelig hat. Indvendigt er denne overbygning adskilt af et loft med en lem, og der hænger en stige på undersiden af taget, så man kan komme derop. Heroppe bor ånderne. Det er de døde forfædre. De er i andet trin, en mellemting mellem mennesker og guder. Heroppe gemmer man sammen med ånderne slægtens rigdomme i form af sølv og guld, og hvad de ellers har af værdi.

Mændene og kvinderne sover adskilt. Hvis mand og kone skal finde sammen, må de gøre det, mens der ikke er andre i huset, eller finde et andet sted udendørs, eller en tom bygning et andet sted.

Der bor typisk tre generationer i samme hus, f.eks. et forældrepar, et par voksne børn, tilhørende svigerbørn og nogle børnebørn. Der er meget strenge regler mht. kønsmoral i familien. Man må ikke være i samme rum med en fra familien af modsat køn, hvis man ikke er blodsbeslægtet – f.eks. må svigerfar og svigerdatter ikke være i samme rum, en mand ikke være i samme rum som sin brors kone etc. Hvis man opdager at en af den slags "forbudte" familiemedlemmer er eller er på vej ind i et rum, må man lade være at gå ind og selv finde udenfor ad en af de andre udgange.

De regler gælder også for folk, der bor i mere moderne huse i byerne, f.eks. Freds egen familie. Fred fortalte bl.a. en historie, hvor en kvinde og hendes mands fætter begge var lærere og skulle hente deres løn samme sted. Fætteren var kommet langvejs fra, og da han opdagede kvinden, måtte han skynde sig ud og tage den lange vej tilbage og hente sin løn en anden gang.

Husene kan variere. F.eks. kan et hus være på 4 moduler på hver led i stedet for 5, eller de tre midterste moduler er erstattet af to, der hver er halvanden gang større. Udbygninger og lignende kan f.eks. bestå af 2 gange 3 moduler, og de har normalt ikke hævet gulv som beboelseshusene.

Neden under gulvene i beboelseshusene holder grise og høns og geder til, når de ikke går rundt og søger føde.

De nærmeste arealer ved husene er omgivet af hegn lavet af pinde. Det gælder også mindre indhegninger til køer og heste om natten. Grisene og hønsene går frit rundt i nærheden af huset.

Ud over forskellige grøntsager i nærheden af huset er der også tit en bambus – ikke sådan en, som vi kender fra danske haver, men måske 20 m høje og med en diameter på 10-20 cm. De bliver brugt som byggemateriale. Rismarkerne og markerne til græsning ligger lidt længere væk.

Torsdag d. 12 november

Efter morgenmaden var vi klar kl. 4.30 til at tage af sted. Men det var rangeren ikke. Så det blev udsat noget, indtil det blev besluttet at tage af sted uden ham. Men så var baghjulet på en af bilerne punkteret, og mens hjulet blev skiftet, blev det så lyst, at vi kunne se en flok javanese pond herons. (Karl Axel og Dorrit, som skulle køre med den punkterede bil, lagde mærke til, at reservehullet ikke havde det, der lignede slidbaner, og at en af egerne i hjulet var revnet.)

Vi kørte af en noget ringere vej en times tid, mens det blev lyst. Gennem flade områder med masser af gårde langs vejen og 1-3 rækker bagved i landskabet helt over til skovbeklædte bakker. De traditionelle Sumbagårde lå med indhegninger af bambus rundt om haven og dyrefolde.

Vi blev sat af i en sådan bebyggelse og gik forbi et par skønne gårde med 3 beboelseshuse, udhuse,

indhegninger med kvæg, lidt heste, geder, grise og hunde. Og bambusplanter til "tømmer".

Efter gårdene kom vi ud i et skønt halvåbent terræn i morgensolen og gik (flere af os med iglesokker på) i det dugvåde græs. Terrænet var let kuperet, domineret af græs og urter og tørrede planter i 1½ meters højde og mange mindre solitære træer og små og store arealer med skov. Vi bevægede os hen i nærheden af en regnskov og stod længe udenfor og havde held med nogle fugle.

Nogle af os gik ind i myggeland i regnskoven. Den havde meget høje træer og masser af underskov. Vi var ved at lægge an til at få en pita at se, men blev distraheret af en Chestnut-backed Thrush, som er svær at få set godt.

Da vi skulle bryde op, gik godt halvdelen i rask tempo tilbage for at komme lidt i kontakt med landsbyen, mens resten tog det i fuglekiggertempo og fik godt udbytte af det, bl.a. Sumba Flycatcher.

Landsbyholdet var på besøg hos den lokale kvindelige protestantiske præst. Der blev stillet nogle farvestrålende dekorerede plastikstole op foran huset og her sad man og snakkede. Hun var bl.a. blevet rørt over at møde trosfæller.

Vi kørte samme vej tilbage til frokost på Lewa. Efter frokost var der pause i middagsheden til hvil, bad og pakning, før vi skulle videre.

Vi tog afsked med den søde familie, der havde taget sig så godt af os. Kvinderne på holdet fik kindkys og Lis endda også næse mod næse – den traditionelle hilsen.

Vi kørte igen ad den snoede landevej fuld af slalom- og hårnålesving igennem det gølge bakkede terræn, hvor regnskoven for mange år siden havde stået, og hvor nu klipper stak op gennem det tynde eller helt manglende muldlag.

Efter nogen tid punkterede den samme bil igen – men på et andet hjul. Det gav en del forsinkelse, som ventende fra de ikke-punkterede biler fik brugt til at få nogle nye arter et sted på en bakketop, der nærmest blev brugt til affald.

Da vi kom til Waingapu, kørte bilerne ind foran en meget fancy hotelfacade. Her skulle de 3 par bo, mens de 7 enlige skulle bo på et mere jævnt hotel lidt derfra, Elvin og Merlin hed de.

Efter en halv time tog vi ud til kysten i tide til at få noget ud af det, inden det blev mørkt. Vi blev mødt af en flok zebrafinker på en stor flade, der skrånede ned mod havet. Fladen bestod af lyse klipper og sort muld bevokset med små flade helt lyse tørre græstotter. I havet var der enkeltstående og større plantninger af mangrove. Der var også vandarealer med nyplantet mangrove i lige rækker, fordi mangroven skal være med til at beskytte mod tsunamier.

På en sandtange stod masser af vadefugle, terner og ænder m.m. De medbragte 5 teleskoper blev flittigt brugt af alle. Et ualmindelig smukt lys, let behagelig vind og igen tålelig temperatur var med til at højne oplevelsen yderligere.

Netop da vi skulle til at bryde op, råbte Thomas "natravn". Ude over og rundt om de største af mangrovebuskene og grupper af buske ude i havet fløj 4 Savanna Nightjar og viste over- og undersider og sjove flugtmønstre midt i deres almindelige flugt. Lige så længe, vi ønskede at se dem, og med masser af lys på. Dagen i felten kunne ikke have sluttet flottere.

Tilbage til hotellet, hvor vi fik en halv time til badning, før vi kørte hen og spiste. Det viste sig, at de på det fornemme hotel desværre ikke havde vand i hanerne. Mest ærgrede Ole sig, som havde taget mod tilbudet om også at komme over på det fine hotel. Men hvert værelse havde fået en balje med vand og en øse, så der kunne bades på sædvanlig indonesisk maner. Tilbage kl. 21 for at være friske til næste morgen kl. 5.

IKAT-TÆPPER OG HVAD DE FORTÆLLER

Freddys hus er et muret byhus med en flisebelagt forhæng med adgang på begge sider af huset og bag huset en trappe op til et højereliggende overdækket plateau, hvor tæpperne produceres. På jorden sad to mænd og arbejdede på tæpperne og to andre arbejdede med at lave farvestof.

Det specielle i Ikat-tæpperne på Sumba er, at det er billedtæpper, hvor man farver trenden i forskellige farver, dvs. de tråde, der spændes op på væven. De udgør dermed billedet på tæppet. Skuddet – de tråde, der går på tværs – væves ind efter farvningen og ses ikke i det færdige tæppe. Bortset fra nogle borter foroven og forneden, der afslutter tæppet. Meget specielt er også motivverdenen.

Trådene er ubleget hvid og til farvning bruges indigoblå, en rød og af og til også en orange, alle sammen

udvundet af naturen på traditionel vis. Hver farve, f.eks. den blå, kan farves flere gange, så man får en lysere og en mørkere udgave af farven. Ved at farve tråde både rød og en eller to gange blå, fås en brun, næsten sort farve. De ufarvede fremstår som lyst, men ikke helt hvidt, efter alle farvningerne.

Trenden, som er spændt ud på en væv, deles op i små portioner med nogle få snore i hver portion. De dele af trenden, der IKKE skal have en bestemt farve, f.eks. blå, vikles stramt ind i snore med små knuder, der kan løsnes senere. Herpå farves hele trenden og hænges til tørre. De snore, der kun skal have én gang blå, vikles dernæst ind før de næste farvninger. Samtidig løsnes de knuder, hvor trådene skal have næste farve, f.eks. rød – osv. osv.

Billedtæpperne har et mylder af figurer, som hver især også er mønstret i forskellige farver - f.eks. et billede af en person med ansigtstræk, tæer, iklædt en mønstret ikat, og som holder en gong-gong i en snor eller en kurv med betelnødder. Det er derfor et fantastisk indviklet og langsommeligt arbejde med at binde trendsnore ind, løsne knuder før hver indfarvning. Dernæst farvning og tørring. Og så igen for hver ny indfarvning. Der er rigtig meget at holde styr på.

Freddy designer tæpperne. En hjælper sad på jorden og tegnede mønstret ind på den hvide trend.. En anden hjælper sad og bandt knuder for at gøre trenden klar til første indfarvning.

Freddy får selv produceret den røde farve og farver med den. To mænd flækkede nogle rødder, bankede dem møre med to høje, kraftige stokke med slag på skift ned i en stor træmørtel. De lavede kugler af trævlerne med noget vand – hvad der ellers sker, så vi ikke. Den blå farve udvindes af nogle kvinder med det som deres hemmelighed, og når der skal farves blå, må tæpperne bringes hen til dem.

Efter alle indfarvningerne sendes tæppet til vævning. Det er kvinder, der væver – mænd må ikke lave

kvindearbejde, så bliver de bøsser. Der går 10 måneder, fra man begynder, og indtil tæppet er færdigt. Freddy har en organiseret produktion og laver et par hundrede om året. De fleste familier får kun lavet 10 om året. Vi så senere andre ikat'er, og Freddys var så klart langt de bedste, både teknisk og billedmæssigt.

Ikat'erne bruges som lændeklæde i den traditionelle mandsdragt. Den bruges dog ikke så udbredt – mest kun på landet og mest af ældre mænd. Den kvindedragt, Freddy fik sin kone til at tage på, gik ned til anklerne, og det var ikke en traditionel ikat, men en anden type vævning. Ikat'en til mandedragten har en bredde, så når det vikles om livet med lidt folder i taljen, går det ned til knæene. Det bindes foran, og enderne af klædet hænger ned under knæene. Større ikat'er bruges til at vikle om de døde.

Freddy sælger også noget til turister (os f.eks.) men det er det mindste af det. Vi skønnede lidt over, hvor mange der dør på Sumba om året, og hvis hver voksen skal have en med i graven, er behovet for Ikat'er stort.

I stuen i huset viste Freddy mange ikat'er frem og fortalte samtidig om sin kultur, og hvordan den afspejles i tæppernes billedverden, i kongebegravelser, stammekrige mellem ryttere, tæpper om det kvindelige og mandlige m.m..

Kongelige mænd må tage op til 3 koner. Fred er også selv af kongelig familie, og hans far har 3 koner. Selv har han kun 1 kone, og for at få hende måtte han love sin kommende svigerfader ikke at tage flere koner. De kongelige udgør ca. 3% af folk på Sumba. Det stammer fra dengang, hele Sumba var delt op i en masse forskellige kongeriger.

Da Freddy og hans kone blev gift, var det kun en lille fest, fortalte han, der var kun 1000 gæster. Han fortalte, at det er et stort arbejde at sige goddag til 1000 og så senere sige farvel til 1000. Goddag og farvel sker ved at man sætter næse mod næse. Han skulle af med en hel del okser til svigerfamilien for at få konen. (Men 1000 gæster kan vel også sætte en del okser til livs.)

Det mest højtidelige er begravelser. Det overgår bryllupper og alt andet. Det er fordi, man efter døden kommer op i anden fase – i åndernes rige og bliver en mellemting mellem menneske og gud. Det kan være kæmpefester – op til 16.000.

Når et menneske dør, bliver det balsameret, dvs. smurt ind i kokosolie og konserverende urter og pakket ind i klæde. Og yderst en ikat. Det bliver balsameret i fosterstilling. Så ligger eller sidder den døde i hjemmet i flere måneder, måske flere år, indtil der er samlet ind til en storslået kæmpebegravelse. Der skal mange okser, grise, geder m.m. til bespisning ved en kæmpefest. Freddy havde haft nogle dødsfald i familien for nyligt og måtte hver gang af med geder eller lignende.

Den balsamerede i hjemmet lugter ikke – kun hvis man kommer meget tæt på, kan man lugte noget. Hvis man dør på hospitalet i Sumba, bliver man automatisk indsprøjtet med formalin til konservering.

Når en kongelig begravnes, begravnes hans tjener med, så han kan opvarte den kongelige i åndernes rige. I tidsrummet mellem dødsfaldet og begravelsen – som altså kan være i ret lang tid - bliver tjeneren forkælet med god mad, cigaretter, fine klæder osv. Inden han skal slås ihjel ved selve begravelsen, bliver han dopet. Stadigvæk i dag skal en tjener våge i døgn drift ved en død kongelig i al den tid, den døde er i hjemmet, men det er forbudt nu at slå tjeneren ihjel. Det sker dog af og til stadig, at tjeneren dør ved begravelsen – det hedder sig, at tjeneren "har hængt sig".

Til begravelsen slagtes svin, okser og geder og vistnok også fjerkræ. Der bliver spillet musik på gonggonger og festet. Kvinderne byder på betelnødder. En rød hane slagtes, for at man kan spå om kongedømmets fremtid i leveren. Og så det med tjeneren.

Der er mange symboler i tæpperne. En and er symbolet på lederskab. Det er den, fordi når andemoderen står over for fjenden, gør hun, hvad hun kan for at beskytte sin yngel ved at tiltrække al opmærksomhed på sig selv. En leder går forrest og har til opgave at passe på alle. En hane er symbol på det kongelige. En okse med kæmpehorn er symbol på rigdom, fordi man har råd til at holde okserne i live, til de bliver meget gamle og får lange horn. Der er symbol på kvindelighed, som har mindelser om kvindelige kønsorganer. Krokodiller, søheste, skildpadder, slanger har også symbolværdier, og livets træ findes også i den verden.

Fredag d. 13 november

Af sted kl. 5 og ud til morgenmad ved den restaurant, vi spiste på ved ankomsten. Selvfølgelig ris, æg, en kyllingestump, friskpresset frugtsaft og te/kaffe (desværre propfuld af sukker).

Vi kørte en halv times tid på flade arealer langs kysten og gjorde holdt ved en stor flad skråning ind i landet, mest sten og sort jord og lidt tørt græs samt småbuske i stor afstand. Vi gik opad, og oppe på et stort landskabsplateau, hvor der også var høje tørrede græstotter og lignende, blev vi instrueret i at gå frem ved siden af hinanden på række med nogle meter mellem hver. Når vi så en buttonquail flyve op, ville Thomas, Darwin og Roman styrte af sted efter den og se, hvor den landede. Alle andre skulle så danne ring omkring landingsstedet og i ring gå langsomt ind mod midten.

Det lykkedes at få den op at flyve og danne ring og jage den op igen. Den var ikke ret stor, lys, og fløj med meget hurtige vingeslag lavt hen over jorden.

Det fik vi gjort en hel del gange. Selvfølgelig ikke nok for fotografierne, som hellere ville have skarpe billeder af den. (Der var ingen drilleri mellem Thomas og Carl Erik om skarphed her.)

Vi gav os derpå til at se på de småfugle, der holdt til her. Oppe fra plateauet kunne vi se ud over marker, mangrove ved kysten og havet bagved. Klokken var kun halv ni, og det var allerede blevet glohedt.

Vi kørte videre til en sø, hvor vi hen over lignende terræn gik hen til kanten af et plateau, hvor der var træer, hvis skygge vi nød godt af. Herfra kunne vi se ud over et stort terræn med græsflader med bl.a. geder og hyrder samt en del af en sø med mudderflader foran og sivbevoksning ude i den anden side af søen.

En langbenet australsk braksvaler var det første, vi hæftede os ved. Der var fint med vadere og hejrer, bl.a. også en sort hejre med hvid hals: Pied Heron, som er en sjælden gæst fra Australien. I løbet af den efterfølgende frokostpause fandt Thomas ud af, at det var en ny art for Sumba. Oppe på skrænten henne ved et smukt lille hyrdeskjul ynglede en zebrafinke.

Derfra tog vi på besøg hos Fred / Freddy inde i byen, som bag sit hjem har en produktion af Ikat-tæpper. Vi fik vist og fortalt, hvordan de produceres, og hvilken kultur, der ligger i tæpperne og i billederne på tæpperne. Efter den første fremvisning, så vi dem alle igen, og mange fra holdet var så heldige at få købt en Ikat med hjem.

Efter besøget hos Freddy tog vi til restauranten og havde pause til kl. 15.

Dernæst skulle vi køre halvanden times tid ud til en af de mest velbevarede landsbyer på Sumba, som bebos af en af de mest magtfulde kongelige familier på Sumba. Vi gik rundt i den, hørte Freddy fortælle, og fik også øje på en ny fuglearart: Straited Swallow oppe under et tag. Da det blev mørkt tog vi tilbage, spiste på restauranten og gik tidligt i seng.

DEN KONGELIGE LANDSBY

Kongefamiliens magt kommer af meget store jordbesiddelser, den ejer al jord i området, og af alle de andres tilsvarende fattigdom og afhængighed. Kongefamilien laver ingenting ud over at bestemme, hvad de mange mennesker, der arbejder for dem, skal lave. Freddy sagde, man kunne kende de kongelige lidt på udseendet, på deres klædedragt og især på deres væremåde, som er værdigere og roligere.

Der er ikke én konge, der hersker alene – det er familien som sådan. En meget indflydelsesrig person i familien var Juliane, datter af en tidligere guvernør i Sumba, som fik stor indflydelse under forhandlingerne med besættelsesmagten.

Døtrene i de kongelige familier er meget dyre i medgift, og da ikke så mange har råd til det, forbliver mange af kvinderne i de kongelige familier ugifte.

Vi kunne ikke lade være at tænke "frilandsmuseum", da vi kom til landsbyen. Men husene er beboede som de har været det i hundreder af år og del af en levende kultur. Og altså et feudalsamfund.

Landsbyen bestod af de traditionelle Sumba-huse med søjler i 5 moduler, hævet gulv, en "spidspuldet stråhat" til tag, stort rum i midten med ildsted i det midterste felt i fællesrummet osv.

Men disse huse var større, både i det gods, de var lavet af, tømmer, gulvplanker osv., og større i rummenes dimensioner. De var også bedre forsynet med terrasser på flere sider af husene, fornemmere trapper ned fra terrassen og i det hele taget rigt på gedigne detaljer. Forarbejdningen af døre, vægge osv. var meget finere. Palmetaget var meget sirligt bundet fast på alle lægterne og lavede smukke mønstre.

Vi fik lov at komme ind i et af husene. I fællesrummet - helt mørkt - var ingen møbler bortset fra et lille arbejdsbord op ad væggen og et skab. Højt oppe mellem søjlerne rundt om det midterste modul til ildstedet på gulvet var der sat hylder fast til lidt køkkengrej. På bagterrassen var et fjernsyn inde i et skab og nogle polstrede møbler, som børnene boltrede sig i, mens fjernsynet kørte, og der var nogle store højttalere. Vi var ikke inde i sovegemakkerne, men det er samme system som i de øvrige huse på Sumba, med mænd til venstre og kvinder og børn til højre og ingen ophold i samme rum af ikke-blodsbeslægtede af modsat køn, samt beboelse med mange generationer i samme hus.

Selve landsbyen ligger på en forhøjning i terrænet, lidt borgagtigt. Midt i landsbyen var en lang plads på ca. 10-15 meters bredde med store gravpladser i midten. På hver side af denne plads lå gårde i 2 rækker bag hinanden med gyder imellem. Bag dem igen lå udhuse til forskellige formål.

For enden af denne lange plads lå en større plads. Ud til denne plads lå der et to-etages hus, hvad der er et særsyn, men det var inspireret af hollænderne, og her boede Juliane. Der var balkoner over hinanden i stedet for de sædvanlige terrasser. Overfor på denne plads var en lang længebygning, bygget i samme byggeskik som de øvrige huse, men med mange moduler, med hævet gulv, stråtag osv. Huset var åbent ud til pladsen, og det bruges til forsamling. Ingen møbler i, man sidder på gulvet.

Alle husene er hævet over jorden. Under huset holder grise, høns, hunde og lign. til, både voksne og unger, og da Carl Axel kom for nær en hundehvalp, snappede moderen efter ham.

Der var træer rundt om landsbyen, men ikke inde i den. Der var kun jord og sten at gå på mellem husene, jord under husene. Gravstederne var af grå sten, og husene af gråligt ubehandlet træ og strå. Meget stilrent, asketisk, velproportioneret og smukt, en sand arkitektonisk perle.

Gravstederne midt i den lange plads havde hver høje stensøjler i hvert hjørne og et stentag nogle meter oppe. Oven over taget og også andre steder, var stensøjlerne dekoreret med relieffer med forskellige symboler. Inde mellem de fire søjler stod under taget en stor stenboks, omkring 1½ m på hver led. Her ligger deres forfædre. Når en ny dør, tages låget af, og en plade skydes til side og endnu en mumie sættes ind til de andre. Også her gælder det, at man ikke må lægges i en grav, hvor der i forvejen ligger ikke-blodsbeslægtede af modsat køn.

Et sted på jorden ved hjørnet af et af husene var nogle sten i en rundkreds, som vi ikke måtte betræde, fordi det var et helligt sted.

Der var indhegninger til de større husdyr, som kom på græs om dagen, men der var vist kun et par heste tilbage, mens vi var der.

Den moderne verden havde trængt lidt ind. Nederst i en af gyderne stod både nogle store vandtanke af metal og en kæmpe parabolantenne. Og under nogle af husene lå der oceaner af tomme gennemsigtige plastikvandflasker.

Bortset fra nogle børn, der jo altid lever op, var der ualmindelig stillestående. På en af de åbne overdækkede terrasser sad der to kvinder fra den kongelige familie, en ældre og en midaldrende, som kiggede ud i luften og

sad og var værdige. De smilede til os, da vi henvendte os. Den ene kvinde sad længere tilbage og var mindst lige så meget ryger som vores hjemlige dronning. Måske kunne man fornemme en vis frustration eller utålmodighed eller fanden-i-voldskhed hos hende? Som om stilstanden ikke helt passede hende. På terrasser i andre huse i næste række sad nogle kvinder og vævede ikat'er. Og både ikat'erne og andre tekstiler var til salg. Ingen lod sig vist friste særlig meget, for vi var godt forsynet fra Freddy tidligere på dagen med ikat'er af højere kvalitet end her.

Lørdag d. 14 november

Vi stod tidligt op og tog kl. 5 ud til søen igen. Denne gang gik vi nedenfor på det åbne - solen var ikke så slem endnu, at vi behøvede skygge, og der var en let brise. Nogle fik fra starten set buff-banded rail. Vi kiggede ca. 20 minutter, før vi gik op ad skrænten igen til morgenmad, som Darwin, Roman og Fred havde forberedt – kaffe/te og boller med banan, sukker og ost i samt marmelademadder.

Vi gik ind over den åbne flade langs søen, der bestod af meget indtørret og dybt revnet mudder vekslende med arealer med græs. Nogle steder var præget af høje græstotter. Som ny art fik vi bla. dværgspove og Oriental Plover. Carl Erik gik i et stort gult plastikskjul og hen til ham kom buff-banded rail helt tæt på. Vi andre gik væk fra søen og så blandt andet "Svend-Åge" Swinhoes. Vi skyndte os at hente Svend, hvis ønskeseddel den stod på, og vi fik jaget den op igen, og den fløj ret længe rundt.

Ved ni-halvtitiden kørte vi tilbage til byen for at se hestevæddeløb. Efter en god halv times tid tog vi tilbage til restauranten for at spise frokost og videre til hotellet for at pakke.

Klokken tolv tog vi til lufthavnen, hvor vi måtte sige farvel til Fred, som vi havde haft så stor glæde af. Darwin og Roman tog med os videre – de skulle følge os på hele Indonesienturen.

HESTEVÆDDELØB

Fred fortalte, at hestevæddeløbene foregår en hel uge og én gang om året. I dag var semifinalerne på den næstsidste dag.

Ved indgangen var der parkeret tæt med motorcykler, og i øvrigt stod der små boder med mad.

Løbene foregik på en kæmpe stor oval plads omkranset af en mur. I randen af pladsen var der en grusløbebane og ellers var der græs. Ved målstregen var der et flere etager højt tårn til dommere og skilte med oplysninger om vindere m.v.

Tilskuerpladserne lå på den ene langside. Det var der en stor overdækket betontrappe med hvide fliser til at sidde på. Men man stod op på dem, når løbene var i gang. Vi blev sat midt mellem masser af indonesere, blandt andet kvinder, der havde indrettet små boder på sæderne med drikkevarer, betel, slik og cigaretter (som solgtes enkeltvis) – nogle ammede og skiftede ble på småbørn.

Foran og alle vegne var der et leben og mylder af børn, de fleste i skoleuniformer og med store skoletasker og håret klistret op i hanekam, og hvad der ellers skulle til for at imponere. Masser af skolepiger stod bag et gelænder øverst bag siddepladserne. Flere af børnene gik rundt med små pengesedler, som de skulle spille med. De for frem og tilbage og var alle vegne, og hujede vildt, når løbene var i gang. Vi gættede på, at det var deres klassekammerater, der var ryttere i løbene. Der var også pænt med voksne blandt publikum. Før et løb blev hestene vist frem for publikum, en af dem lidt ustyrlig. Hestene på Sumba er smukke og elegante og ikke særligt store, det kunne måske godt passe med, at de er efterkommere af de heste, som araberne medbragte i sin tid.

I hvert løb deltog 4 heste. De to første løb, vi så, var kun en halv baneomgang, fordi det var heste under 2 år og under 125 cm høje (skulderhøjde). Børn i omkring 10-årsalderen for af sted på hestene. Uden sadel, med bare ben og en alt for stor vest med nummer på uden på deres daglige tøj. Kun enkelte brugte styrthjelm, og Thomas var forfærdet over, at man lod børn fare vildt af sted på heste uden styrthjelm, og forestillede sig, hvad der kunne ske, hvis en faldt af.

Fred fortalte, at førhen var det kun drenge, der var jockeyer, men nu er piger også kommet med.

Da vi de foregående dage på landet havde set så mange af de små elegante heste på markerne redet af selv helt små børn med vældig godt styr på hestene, gav det mening at se børnenes store interesse i hestevæddeløbene.

Vi så et tredje løb, som nu var en hel baneomgang, før vi forlod væddeløbsbanen en sjov oplevelse rigere.

SKOLEBØRNENE

Børn går i skole 7 + 3 + 3 år. De sidste 3 år betales der for, men der er sociale fonde til dårligt stillede børn, der ønsker at få de sidste 3 år med. De går i skole fra tidligt om morgenen og 5 timer (vi fandt ikke ud af, hvilket klassetrin, det drejede sig om).

Vi så dem tit gå langs vejene til og fra skole. Alle sammen i skoleuniformer, forskellige i farverne afhængig af klassetrin, dog fælles for alle var en lys skjorte og dertil mørkere bukser og nederdele til knæene. Enkelte piger gik med tørklæde og lang nederdel i stedet for kort, men på Sumba udgør muslimerne kun en lille del. Børnene går på deres fødder hele vejen til skole, på landet op til en hel times gang hver vej. Når de gik langs vejene var det mest almindeligt at se piger gå sammen med piger og drenge sammen med drenge.

WEST TIMOR

Resten af lørdagen brugte vi til at komme videre til West Timor. Vi mellemlandede på Flores og nåede frem kl. 17. Der havde været en del forsinkelse, så planen om at gøre fuglestop på vejen til vort næste logi blev opgivet.

I lufthavnen modtog Oni os med en bus. Der var plads til os alle 13 og et bagsæde til håndbagagen og vores indonesiske guider på forsædet. Det viste sig, at der ikke var plads til alle kufferterne på taget af bussen, så Darwin blev og tog kufferterne med i en særskilt bil.

Vi kørte fra lufthavnen halv seks og kørte den næst times tid – dvs. inden det blev mørkt, og hvor vi stadig kunne se – igennem en hulter til bulter-by. En tilfældig sammenblanding af store og små huse til alle mulige formål, fine og primitive, nye og gamle, i mere eller mindre hver sin stilart og enkelte steder småarealer med ung skov, palmer og lignende. (Det levede langt fra op til den skønne Sumba-standard.) Det lykkedes ikke at få en opfattelse af landskabet, bortset fra nogle få kig ud over nogle lysegrønne rismarker med blå bjerge i det fjerne.

Efter 2½ time ankom vi i mørket til det nye logi – Wisma Bagia Hotel med udmærkede værelser og en restaurant i den mest vulgære bryllupsstil med rødt og hvidt flæsedede duge og stolebetræk overtrukket med gennemsigtig plastik, kulørte lamper, lyserøde plastikblomster og i den skuffe.

Ved middagen gav Thomas den gode besked, at næste morgen skulle vi sove længe, vi skulle først spise morgenmad kl. 5.30 og af sted kl. 6.

Søndag d. 15 november

Efter morgenmaden tog vi en halv times kørsel til et reservat. Hotellet, vi kom fra, lå i ca. 1000 meters højde og reservatet knap så højt.

Ud over Darwin, Roman og Oni blev vi ledsaget af 3 drenge et stykke vej, og den ældste på 16, som dog så yngre ud, var rangerens søn, som skulle følge os hele vejen, fordi han vidste, hvor Timor Black Pigeon holdt til.

Det var en lidt lysåben meget varieret skov med høje træer og en del underskov på let bakket terræn. Vi havde ikke gået langt, før de første fugle viste sig. Vi havde svært ved at komme af sted, fordi der for hver 20 meter var noget nyt, der skulle ses.

På et tidspunkt fik vi besked om, at hvis vi skulle ud til duestedet i tide, måtte vi have mere fart på. Så det gik derudad et par kilometer uden særligt mange stop.

Og så hørte vi den. Tre faldende toner i række, den længste dobbelt så lang som de to andre. Vi havde forinden fået at vide, at der ikke måtte snakkes, kun peges og lignende. Vi hørte den flere steder, men vi nåede ikke at se den, selvom rangerens unge søn virkelig gjorde sit til, at vi skulle få den at se.

Til gengæld fandt Roman en flot isfugl til os, Cinamon-banded Kingfisher, flot i lyset i et lille hul mellem en masse grene. Oni, vores lokale fugleguide viste sig kun delvis at være bekendt med fugle og fuglestemmer.

Det var blevet godt varmt, og vi begav os tilbage uden andre end de mest nødvendige stop undervejs.

Vi tog tilbage til hotellet til frokost med bussen og holdt pause til kl. 15, hvor vi skulle ud igen til samme skov. Fem valgte dog at blive hjemme fra eftermiddagsturen i lyset af, at næste dag godt kunne blive lidt af en stropetur.

Vi spiste middag kl. 19 og gik tidligt i seng af hensyn til næste dags tur.

Mandag d. 16 november

Vi stod op i buldermørke og tog med bussen kl. 3.30 i to timer til en skov oppe i knap 2000 meters højde. Det med at blunde i bussen var ikke muligt, for vejen derop var noget bumpet.

Da morgenrøden begyndte, så vi, at vi var højt oppe i bjergene og kunne kigge ud over dale til andre bjerge. Terrænet var forskelligt beplantet. Nogle steder totalt barberet for skov og med afsvedet græs på næsten intet muldrag. Der var flere slags monokulturer af skov. F.eks. mørke stammer, der lignede løvskovstammer men havde bleggørne lange nåle, helt uden underskov med bunden dækket af nåle – kun med enkelte kaktusser, der var ved at segne i tørken. Eller løvskov af ensartede gamle træer uden underskov og rødt vissent løv på jorden, næsten som de kedeligste danske bøgeskove. Undervejs var der også lidt bebyggelse af primitive huse.

Vi kom ind i nationalparken og efter yderligere en halv times kørsel på de stenbelagte hjulspor kom vi til en skøn blandet skov. Høje træer af alle mulige arter, masser af underskov, klipper, der stak op, også højt op, kuperet terræn.

Det var kun 16 grader, hvilket var koldt sammenlignet med den hidtidige hede. Først fik vi morgenmad (ja, ris og æg og juice) serveret på en stor liggende stamme.

Der var mange fugle. Bl.a. Olive-headed Lorikeete, som vi til at begynde med kun så i fuld fart flyve af sted og de små fugle kun bevæge sig fra bagved nogle blade hurtigt hen til bagved nogle andre. Efterhånden lykkedes det dog stort set alle at få dem set rigtig godt.

Vi fik også øje på en abe. På vej i bussen havde vi set et vildsvin. Det blev bedre med fuglearterne som vi gik, selvom det stadig var svært at komme til at se dem godt. På et tidspunkt gik en del af holdet med større fart et stykke vej hen og op på en bakketop for at finde nogle bestemte arter. Fuglene fik vi ikke, men vi fik en usædvanlig flot landskabsoplevelse. Der var udsigt ud over nogle lavt liggende græsenge og bag dem lå øens højeste bjerg på 2.472 meter på den anden side. Selv stod vi på en mere eller mindre bar top, lidt forblæst, i ca. 2.000 meters højde.

Da vi på tilbageturen var kommet ud af nationalparken igen, gjorde vi et kortere holdt i den landsby, der lå her. Her besøgte vi den familie, der holder øje med nationalparken.

Efter besøget i landsbyen kørte vi endnu to bumpetimer hjem til frokost, pakning, hvile og bad, før vi kl. 15 skulle videre med bussen til næste logi. Det sæde i bussen, der flere gange var brudt sammen havde vores mange hjælpere fået ordnet.

Vi kørte så den rute tilbage, som vi før havde kørt i mørke og nu kunne se. Det var et flot landskab, skov, store flodlejer, hvor der for tiden kun var et mindre vandløb, udsigt til bjerge – bl.a. den top vi havde været nærved ovre i nationalparken.

Omkring klokken fire nåede vi frem til næste hotel, Kupang Beach Hotel, som lå ud til en strandvej langs en vig. Nedenfor hotellet på den anden side af vejen lå en kyst af flade koralklipper og havet lidt væk med flotte både som silhuetter i lyset. Det var et fleretagers hotel med udmærkede værelser og en stor terrasse på hver etage ud mod havet.

Vi spiste middag kl. 19 i en stor hal uden særligt mange andre mennesker. Thomas blev lidt forsinket, fordi han havde haft møde med guiderne – både om spørgsmål om logistikken og med krav om bedre lokal fugleguidning.

LANDSBYEN VED NATIONALPARKEN PÅ WEST TIMOR

Landsbyens huse lå overvejende på hver side af vejen, som bestod af stenede hjulspor.

Boligerne bestod af to huse, dels et lille firkantet hus på ca. 5 x 5 meter, og dels et lille rundt hus med ca. 5 meter i diameter. Rundt om husene var der en indhegning med små frugtræer og afgrøder. De havde blandt andet fået løg og æbler som nye afgrøder, da hollænderne var kommet.

De firkantede huse havde samme slags tag som på Sumba, dvs. palmeblads- eller stråtag med en ca. 30 graders hældning fra alle sider ind mod midten, men uden den ekstra rejsning i midten for at give plads til ånderne, som var karakteristisk for Sumba. Modsat Sumbas kraftige runde stolper i fast og stringent rytme, havde disse huse firkantede tynde stolper med lidt tilfældige og uregelmæssige afstande mellem stolperne. Væggene mellem stolperne var for det meste flettet af palmeblade eller bambus eller lavet af brædder. Gulvet var direkte på jorden. Der var en dør i facaden og lidt vinduer rundt omkring.

Foran de runde huse var der ofte nogle stativer eller borde lavet af grene, hvor de tilsyneladende vaskede op, for her var gryder og baljer.

Facaden på de runde huse er ganske lav – ofte mellem en halv og en hel meter – og fra facaden går stråtaget/palmebladstaget højt op i en spids. Ved indgangen går taget ikke helt så langt ned, men er skåret af i 1-1½ meters højde, så man stadig skal bukke sig en del for at komme ind.

Ud over de mange beboelser var der også enkelte "huse" langs vejen, der alene bestod af nogle søjler og taget. De bruges til mødesteder.

Der var mange mennesker i landsbyen, både børn og voksne. Mange af de voksne klædt i traditionelle dragter. Både mænd og kvinder går i sarong, der går ned til anklerne, og det var almindeligt at gå med tørklæder på hovedet, også både mænd og kvinder. Vi fremmede og de lokale mødtes med store smil og umiddelbarhed og venlighed. Når man spurgte dem, om man måtte tage et billede af dem, var de straks grinende med på den. Og når de så så billedet på det digitale kamera, grinede de igen. De var i det hele taget meget lattermilde. Vi var også gensidigt nysgerrige efter at kigge på hinanden og kontakte, og stemningen var let og ligetil. Selvom det var midt på formiddagen, var kvinder og børn tilbage fra markedet med tunge bylter på hovederne med frugt og grøntsager. Selv de

mindste piger fik også lov til at bære lidt på hovedet.

Efter en tur ned ad hovedgaden på omkring en halv kilometer nåede vi til et af de sidste huse i landsbyen, hvor han bor, der fører tilsyn med nationalparken. Chefen i landsbyen, sagde de, det var. Der skulle blandt andet skrives i gæstebogen, at vi havde været på besøg i nationalparken.

Oni fortalte, at når man kommer på besøg, giver man gaver, normalt i form af betelnødder, og det havde han sørget for at have med. Forhaven var ret fuld af træer. Da vi havde passeret dem og også gået forbi det firkantede hus, mødtes vi med en kvinde ved det runde hus. Hun havde en stofforet lille kurv med ud, som hun rakte frem mod Oni, som lagde gaverne i, alt sammen som den rene selvfølgelighed. Det var en midaldrende smuk og venlig kvinde med velplejet frisur og i en smuk klædning, der bestod af en sarong i det

mønstrede lette balistof med tryk af pastelfarvede blomster og en bluse, der passede til.

Ud af huset kom også en yngre kvinde i moderne sorte shorts og en smart sort-hvid-stribet bluse.

De bød os indenfor. Der var meget mørkt, men i anledning af vores besøg tændte de en energipære, der hang ned fra loftet. Ud over de to kvinder, vi lige havde mødt, var der endnu en ung kvinde klædt magen til den anden unge. De to unge sad på gulvet ved et bål på jorden og lavede mad. Bålet bestod af tre stammer, måske 15 cm i diameter, med gløder ind mod hinanden, hvor man skubber stammerne mod nærmere hinanden, efterhånden som de brænder væk. Der var to bålsteder, men kun det ene var i brug lige nu. Den mad, de lavede, bestod af noget dej, som blev stegt i olie i en wok-formet gryde, der stod på de tre stykker brænde. (Brandfare bekymrer man sig tilsyneladende ikke om i et sådant hus, der ville kunne brænde ned på et øjeblik, hvis uheldet var ude.)

Vi kiggede og kiggede. I midten af det lille hus stod en stor kraftig rund søjle, som sammen med den lave facade bærer de pinde og lægter, som taget er bundet fast til. Huset var ikke åbent helt op i spidsen; der var et loft i rummet omkring 3 meter oppe. Heroppe gemmes forråd af mad, som i kraft af bålens rygges og dermed konserveres.

Der var en speciel maske eller skulptur fæstnet til søjlen og der hang nogle røgede majscolber. Langs væggene var der med et par meters afstand 2 halvbredde senge med hver sit godt tilrøgede myggenet og derimellem et møbel. De havde musikinstrumenter i form af nogle gonggonger og nogle bjælder, nogle fine dekorerede sabler i skeder og knive, smykker med svinetænder, et fotografi m.m. Hele vejen rundt, hvor der ikke var senge eller noget andet, stod der stole tæt ved siden af hinanden, dels nogle stole af træ, dels nogle af plastik.

I dette hus sover kvinder og børn – det er ikke tilladt mindre børn at sove i de firkantede huse, fordi de er for kolde om natten.

Udenfor var der hele vejen rundt om huset inde ved facaden en tyk bunke sten af håndstensstørrelse, og oven på stenene var der også hele vejen rundt nogle kraftige brædder, der krummede lidt, så der på den måde var en bænk på ydersiden af huset hele vejen rundt. Ved indgangen var sten og brædder til at træde på på vej ind i huset (for at undgå mudder inden døre i regntiden?)

Til sidst blev familiens toilet besat og benyttet. Det var i et lille selvstændigt hus med murede halvvægge.

Tirsdag d. 17 november

En kanondag! Vi kørte af sted i mørke for at være på lokaliteten kl. 6. Vi gik langs vejen et sted med blandet skov med høje gamle træer og masser af underskov. Fuglene var meget aktive og vi fik set godt med fugle og set dem godt. Vi gik også ind ad stier i underskoven for at se en bestemt fugl, som vi dog ikke fik set. Allerede ved 8-tiden var fuglene blevet ret passive. Vi hørte en, der sang indledningstonerne fra Havaneraen i Carmen, en smuk kromatisk nedgang af toner. Den blev først bestemt senere. Vi hørte den en hel del gange i løbet af dagen.

Vi kørte ud på en stor slette af tørre rismarker uden afgrøder for tiden og slog os ned i midten i skyggen af et stort træ. For den ene ende af sletten var der bevoksning af palmer m.m. og bag dette bjerge. Til siderne beplantning og i den modsatte ende nogle saliner.

En af de fugle, vi håbede at se, var Timor Sparrow, og vi gik derfor i randen af sletten, men ville så vente med at lede, til det var knap så hedt.

Vi kørte lidt videre og kom til salinerne efter først at have passeret nogle våde græsområder. Der var 4 rækker af saliner med diger imellem. Hele området var omkranset af mangrove og i den ene retning kunne vi se blå skovdækkede bjerge i baggrunden. Salinerne var fulde af vadefugle af enhver art. Vi gik rundt på digerne mellem salinerne, som heldigvis var knastørre. Ved salinerne lå et par gårde, hvor de stod for udvinding af saltet, og der var tonsvis af urensset salt i hvide sække.

Vi kørte tilbage til skyggetræet, spiste den frokost, Darwin og Roman havde sørget for, og skulle dernæst hvile i skyggen i halvanden time i den værste hede. Men der var ikke gået lang tid, før Thomas vækkede os og fortalte, at der var Timor Sparrow der, hvor vi havde ledt efter dem om formiddagen. Alle fik set dem godt og længe, både her og i nærheden, og de blev fotograferet. Der var også mange andre fugle på sletten, som var ret upåvirkede af sol og hede, og som lod sig se godt.

Vi gik tilbage til salinerne og kiggede på vejen derned på mange vadefugle, hønsefugle m.m. i de fugtige enge.

Vi tog en tur til i salinerne, længere end formiddagens tur, på digerne mellem salinerne og fik øje på endnu flere nye arter. Der kom også en ny slags ænder: Sunda Teal og en flok af Australsk skestork (Royal Spoonbill - med meget stor ske for enden af næbbet). Foran bjergene så vi en havørn flyve, og der var i løbet af dagen i det hele taget godt med rovfugle.

Der gik en hel del køer (og tyre) rundt på markerne. Mens køerne på Sumba ud over vandbøflerne mest var store, tunge, grå med pukkel og lignede indiske køer, var køerne her på West Timor meget hjorteagtige. Højbenede og adrætte, lysebrune i pelsen med hvidt på benene og på bagdelen og sort stribe på ryggen. Ørerne stod skråt opad som hos en hjort. Tyrene var mørke.

Allersidst på dagen sad vi i solnedgangens aftenrøde ved landsbyen og hyggede og slappede af, fik en øl eller en juice og glædede os over dagens gode udbytte. Lidt kontakt med landsbyboerne og deres søde børn blev det også til.

Vi kørte tilbage til hotellet. Her spiste vi aftensmad, mens der kom hjemlige SMS'er om, at SF og Socialdemokratiet klarede sig godt i kommunevalget.

Onsdag d. 18 november

Om formiddagen var vi delt i de mest og de mindst fuglenørdede. Carl Axel, Kenneth, Merete og Anna Lis tog tidligt af sted sammen med Thomas ud til en skov på bakket terræn og fik gode fugle derude, bl.a. et par superendemer, Black chested Myzola og Timor Stubtail, som løber på jorden.

De øvrige sov længere og mødtes efter morgenmaden 6.45 for at tage på badetur til en lille koralø i nærheden. Dorrit nåede også at komme med, Selvom Anna-Lis havde låst hende inde tidligt om morgenen og lagt nøglen i receptionen og uden, at der var telefon til receptionen eller de andre værelser.

BADETUR TIL KORALØ

I hotellets forhal demonstrerede en australier snorkeludstyr, og vi gik så ned til vandet foran hotellet. Kysten og havbunden var koraller, så vi brugte også sandalerne i vandet. Vi skulle først 4 ad gangen vade ud til en lille båd, som så sejlede ud til en større. Oven i det tog sejltiden til øen ikke som lovet tre kvarter men fem, og ved øen skulle vi samme tur i smågrupper i en mindre båd fra den store båd ind til kysten. Så vi ankom flere timer senere til øen end det forventede ca kl. 8.

Båden havde et lille fordæk og bag det et par trin ned til et overdækket rum med bænke i hver side, og oven på dette rum kunne vi sidde sammen med en masse tovværk. Det var et meget spinkelt og flittigt par, der ordnede alt på båden. På turen over, hvor vi sad på det øverste dæk godt smurt ind i solcreme, så vi terner og fregatfugle. Da vi kom til øen styrtede vi os ud i det dejlige vand. Vi prøvede også snorkeludstyret, men der var ikke som lovet koraller og fisk – bortset fra at sandet var koralsand. Ole svømmede ud til den store båd og fandt ødelagte koralrev med lidt fisk – ødelagt ved bombing for at få en masse døde fisk op til overfladen.

Efter badningen gik vi en lille tur langs stranden og fandt en ubestemt lille brun fugl og koraller på stranden.

Vi kom til en lille fiskerlandsby. Det var folk, der i sin tid var kommet fra Sulawesi. Husene var små træhuse med sadeltag, alle med gavlen mod havet, og på pæle med gulvet godt en meter oppe. Øen er lille og flad uden ferskvand, så de må sejle tre kvarter hver vej for at få vand. Skolebørnene skulle sejle de samme tre kvarter hver vej for at komme i skole, men de fleste løb rundt og legede eller boltrede sig i vandet. De var åbenbart gode bådebyggere, en større båd var ved at være færdig. Da øen ikke selv havde skov, måtte også træet være transporteret i både hertil.

Uden at forsøge at komme i kontakt med beboerne gik vi tilbage og tog ud til den store båd. Vi tog igen en badetur, nu fra båden, men der var stadig ingen koralrev eller fisk at se – men vandet var dejligt. Dernæst spiste vi frokost oppe på kahyttens tag. Varm suppe, ris og kyllingestumper og kold øl. (Det havde de fået sejlet ud separat, så vi kunne få varm suppe, hvad vi senere kom til at bøde for med forhøjelse af den aftalte pris med 50 %.)

Det havde blæst op, så da vi skulle hjemad, tillod de derfor ikke, at vi sad på taget, og vi fik da også nogle ordentlige gyngeture.

Vi følte os snydt mht snorkeldelen og tidsplanen, men ellers var vi glade for turen. Trods forholdsregler fik flere for meget sol.

Tilbage på hotellet var der Lille fregatfugl fra balkonerne, så også det andet hold så dem.

Kl. 14.30 tog vi med bussen til kysten længere nede ved en mangrove og gik langs et vandløb helt ud til havet. Dyndspringere, eremitekrebs, snegle var der masser af, men ingen fugle. Så vi vendte ret hurtigt hjem igen.

Der var middag kl. 18. Den blev serveret oppe på øverste balkon, hvilket var herligt, fordi der var bryllup i den store hal, vi ellers spiste i. Musikken fra brylluppet, romantisk rock eller lignende, kunne vi høre tydeligt på alle vores værelser, men det holdt op kl. 9, så vi alligevel fik nattesøvn. Man vidste jo ikke på forhånd, hvornår det ville holde op, og Ole, som havde larmen stærkt ind i sit værelse gik så ned og overværede lidt af bryllupsfesten.

FLORES

Torsdag d. 19 november

Morgenmad kl. 4 og afgang halv fem til lufthavnen. Bagagen skulle vejes for at betale afgift på al bagage over 10 kg. Vi fløj til lufthavnen i Flores, hvor der ud over betaling for overvægt skulle betales bestikkelse, fordi 3 havde medbragt koraller fra koraløen – døde koraller fra stranden, forstås.

Ankommet til Flores var vi klar til en bustur ved ottetiden.

Flores var meget frodig, alt var dækket med grønne planter, og der var heller ikke helt så varmt som på de andre øer. Vi kørte i en god bus ad snoede veje i bjerge og kunne se terrasserede bjergsider med lysegrønne våde rismarker.

Efter en halv times kørsel var der fuglestop, som Dorrit dog ikke deltog i, da hun måtte hvile på bussens gulv.

Vores fugleguide på Flores var Sam fra den indonesiske Ornitologiske Forening. Thomas havde mødt ham før. Han var kommet på som lokal guide, fordi Thomas havde krævet kvalificeret guide af Darwin. Han var lille, spinkel og væver med stort sort krøllet hår og havde god forstand på fuglene.

Efter fuglestoppet viste det sig, at den gode bus ikke var så god endda. Den kunne ikke køre. Der blev sendt bud efter andre biler, men så havde en mekaniker i mellemtiden repareret bussen.

Efter yderligere kørsel ad snoede veje på bjergsider med skov og bebyggelse kom vi lidt sent til frokost på vores nye logi, Wisma Arnoldus, som var en kostskole for drenge, der vil være katolske præster.

Efter frokost og et hvil kørte vi, bortset fra et par stykker, der blev hjemme, i skoven, hvor Sam kunne udpege fuglestemmerne. Vi hørte dog mere end vi så. Det var en gammel blandet skov med underskov, ind imellem ryddet til bananpalmer eller teaktræ.

Den vej, vi gik på, var stenede hjulspor. På vejen mødte vi en familie med et lille barn siddende på deres lille hest (hestene er små her) sammen med poser og sække. Konen bar på hovedet en kurv. Og øverst i kurven var 4 levende unger af biæder med snore om benene. Roman købte dem fri af hende for at slippe dem fri, men de var for små til at klare sig selv, så hvad der egentlig skete med dem, ved vi ikke.

På hjemvejen, da det var blevet mørkt, lykkedes det at finde Molucan Scops Owl på stammen af et træ, og alle fik set den godt.

Da vi kom hjem, var der aftensmad, og vi gik tidligt i seng.

DEN KATOLSKE KLOSTERSKOLE

Det var et godt sted at bo. Vi boede på værelser ud til en svalegang på 1. sal i vinkel, og for enden var der WC'er og badeværelser. Badeværelset var et lille rum med en knage til tøjet, en stor plastikbalje med vand og en øse – et bad, vi havde lært at værdsætte allerede i Lewa.

Spisesalen var stor og lys med et krucifiks, et billede af den hellige nadver samt relieffer af to betydningsfulde mænd for stedet.

Maden på stedet var som andre steder ris, kogte bladgrøntsager, kyllingestumper, grøntsagssuppe og frugt – i dette tilfælde ualmindelig lækker ananas, som de selv dyrkede. Morgenmaden var kogte eller stegte ris, spejlæg eller omelet, evt. brød og marmelade, juice og te og kaffe. En eftermiddag satte Kirsten sig til at læse i spisesalen, hvor glade og smilende unge kvinder kom og stillede den varme mad på bordet – en time før vi skulle spise! Nogle af os fik også smagt ung kokosnød, hvor de tapper saften, før skallen og kødet er dannet, og den saft er meget forfriskende og delikat.

Vi kunne gå frit rundt på institutionen og kigge os om. Der var mange store bygninger. En kirke selvfølgelig, fløje med masser af undervisningslokaler, sovesale til de mange drenge, køkkener, vaskesteder med tørrearealer,

opvaskearealer, beboelse for personale og meget mere, som vi ikke så eller var inde i. Der var pænt beplantede haver og et større areal op til institutionen, hvor de dyrkede mad.

Under opholdet var nogle fra holdet til morgenmesse, og alle kunne høre sangen derfra.

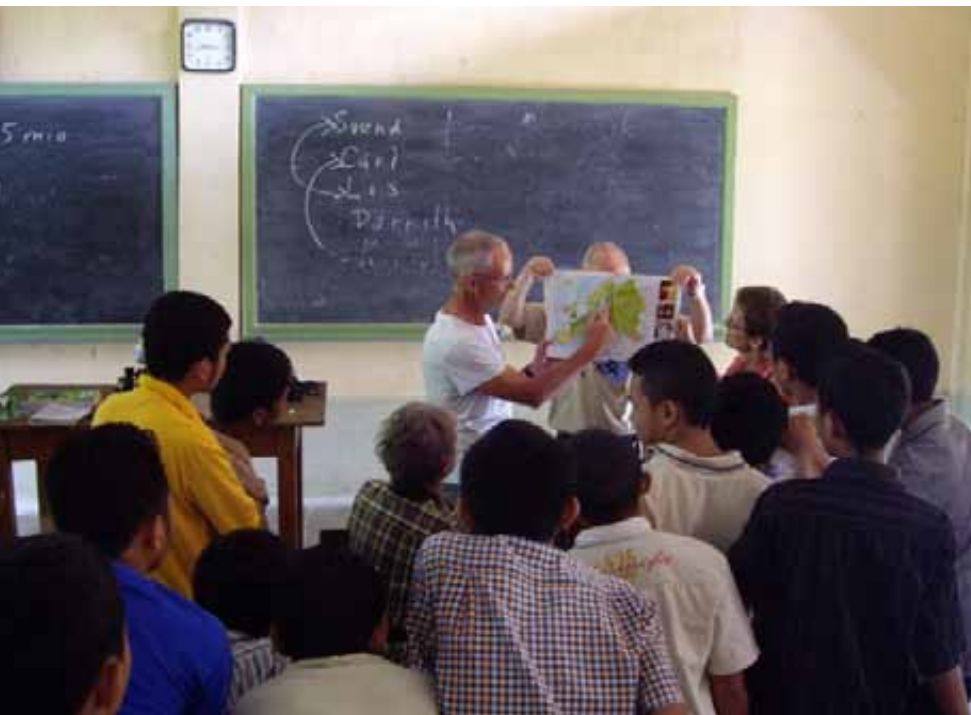
Torsdag eftermiddag gik Joes, Kirsten og Ole tur på stedet og mødte rektor for skolen, som fortalte om skolen.

Storkøkken til drengenes mad var helt ualmindeligt møgbeskidt. Kæmpe gryder på faste ildsteder, vægge, der var sorte af sod, døre, der ikke havde været vasket i 100 år osv. Kun lige få steder i det store rum var der nogenlunde rent - der, hvor der var noget køkkentøj. I den store spisesal ved siden af så vi nogle drenge sætte store bøtter af plastik på hvert bord med ris, og så nogle meget mindre bøtter med grøntsager.

De ca. 300 drenge på skolen sov alle sammen i en kæmpestor sovesal med 4 lange rækker af køjesenge, en række langs hver langside og to rækker i midten derned ad. Kun enkelte steder var der ingen overkøjer. På tværs har rummet været omkring 12 m og på den lange led flere gange det. Bag soverummet var et måske 4 m bredt rum i hele længden med skabe på hver side. Der var to skabe oven på hinanden. Det ca. 40 x 60 cm rum til hver var til private ejendele. Enkelte var åbne, så vi kunne se, hvad de bestod af. Der var en hylde midt i skabet, og på hylderne sko, nogle T-shirts, fodboldtøj, alt sammen meget beskedent. I modsætning til andre skoler gik drengene ikke i skoleuniform her. Længere nede i bygningens facade forbi sovesalen var der døre ind til badeværelser m.m.

En formiddag bad stedets engelsklærer - som ikke var gejstlig - os om at være med i engelskundervisningen. Det deltog så Carl Erik og Kirsten, Svend og Lis og Dorrit så i. Efter timen blev vi spurgt, om vi ikke også ville være med i den næste time hos klassen under, og det indvilgede vi i. Vi fortalte om Danmark, om familieliv, vores interesser, livet og arbejdet i et industriland, ligestilling, regeringsform, klima og boligopvarmning, naturbeskyttelse – alt efter hvad vi selv fandt på, eller de spurgte om. Da de spurgte om, hvilken fugl, vi godt kunne lide, nævne vi solfugle, som de selv havde ude i haven. På et tidspunkt spurgte de, om vi ville tale dansk og synge en dansk sang – det blev to vers af "jeg ved en lærkerede".

Drengene var på samme tid meget levende og disciplinerede og frie og varme og kvikke – det var dejligt at møde dem. De håbede alle sammen på at blive katolske præster, vel vidende, at de så ikke fik kone og børn. En sagde endda, at han ville komme til Danmark og missionere. I praksis havde man erfaring for, at en del af dem blev lærere i stedet for præster.

Fredag d. 20 november

De mest friske fuglefolk startede kl. 5 med morgenmad og tog ud til den samme skov som fra eftermiddagen før. 4 havde på forhånd meldt fra til denne tur og skulle sove længe. Men det viste sig, at flere havde valgt en slapper, også fordi det var hårdt arbejde at finde fuglene ude i den skov. Det lykkedes dog fuglefolket at finde mange spændende fugle.

Det sene morgenmadshold brugte lang tid til morgenmaden, fordi vi faldt i snak om, hvor fantastisk god turleder Thomas er.

Flere af de tilbageblevne gik tur i landsbyen og kom på besøg flere steder hos de venlige og lattermilde folk. Vi spiste frokost halv tolv, pakkede, hvilede og forlod klosteskolen kl. 14.

Thomas havde modtaget en invitation fra en eller anden højtstående person til at deltage i en festival og havde indvilget i at deltage en halv time. Vi kørte ad nogle nyanlagte veje med belægninger af kæmpebrosten. Med lav skov omkring. Da vi ankom, viste det sig, at de først skulle i gang en time senere. Der var en scene med rækker af stole foran på en stor grusplads og en hel del boder rundt omkring og flag og skilte og portaler m.m. Vi gik ned over pladsen og videre ned til stranden. Der var ingen fugle, men et smukt landskab – en vig med lunkent havvand omgivet af bløde, skovklædte bjerge, sandstrand med store sten og træstammer.

Vi havde ikke tid til at vente på festivalen og kørte videre ad snoede bjergveje op til et sted med nogle pæne bygninger, der havde været brugt til naturforvaltning men nu stod tomme. Ad en flisebelagt stejl sti og en trappe gik vi ned til en grøn sø med skovklædte bjerge rundt om. Bortset fra en lille lappedykker og et par andre almindelige arter til, var der ikke fugle. Vi gik tilbage til bygningerne og fortsatte med at gå og køre op og ned ad vejen nogle gange, først for at se dagfuglene og da det blev mørkt for at prøve at finde den superendemiske ugle. Men der var stort set fugletomt. En stor flok minivetter reddede denne del af turen.

Det var overskyet og meget behagelig temperatur. Tågen fra bjergene begyndt at bevæge sig nedad, og der var på et tidspunkt lidt tordenbultren i det fjerne. Da vi stod og lyttede efter ugler, klarede det op, og mellem ildfluerne blev stjerner og planeter synlige. Og den liggende måne, så vi ikke kunne se, om den var til- eller aftagende.

Merete havde glemt sin vandrestav på vej op fra søen, og en af de gange, vi kom tilbage til bygningerne, kom Thomas og et par andre glædestrålende med stokken. En fisker havde fundet den, og til sin overraskelse blev han honoreret med findeløn.

Ude lyttende efter ugler i mørket fik vi besked på, at vi ikke måtte lyse hen på Carl Erik. Nu var det hans tur med mavebesvær. Hidtil havde Svend haft lidt tidligere på turen og Dorrit stort set hele tiden.

Vi kørte i mørket ad snoede veje og endte i byen Ruteng på en restaurant, der gav den mest varierede mad til dato. Pommes fritterne var en kærkommen afløser til ris og ris og ris og ris. Det var en lidt undselig restaurant med levende høns i bur ude foran. Vi havde eget aflangt rum helt fyldt op med vores bord og stolene, lysegrønne vægge, bryllupsbilleder og billeder af landsoverhoveder, lys højt oppe under loftet.

Vi blev indkvarteret i et katolsk nonnekloster og blev slået af den store renlighed og orden og sirlighed, der prægede både hus og have. Hvide blanke fliser på gulvene, til hvert værelse badeværelse med WC brus og håndvask og både varmt og koldt vand. Vores værelser lå rundt om et meget sirligt holdt bed.

Da vi dagen efter fik lejlighed til at gå lidt rundt og kigge, så vi bl.a. gennem nogle vinduer i storkøkkenet, at der ikke var et støvfug at se, og vaskeplads, opvaskeplads, havepavillon – alt var i super ren og super godt vedligehold stand.

Nonnerne var altid smilende og venlige og hjælpsomme. Selvom de måske også udstrålede, at her skulle man ikke skeje ud.

Ikke desto mindre mødtes alle, der orkede, på Carl Eriks og Kirstens værelse, som var det største. Her blev Dorrits whisky sat til livs, mens vi sang fra den højskolesangbog, som Ole altid rejser med, ind mellem diskussionerne om opsplnitning af arter og racer.

Lørdag d. 21 november

Der var morgenmad kl. 5.30, som en ekstra guide Radja vistnok havde stået for. Kl. 6 kørte vi en halv times tid og gjorde holdt i en landsby, hvorfra der gik en vej op til toppen af en vulkan. Da vi stod ud af bussen i landsbyen var der godt med fugle i træerne. Da der var 9 km op til kraterkanten, opgav vi fra starten at nå derop. Buschaufføren gjorde ganske vist et helhertet forsøg på at køre os op og gik langt længere i sine anstrengelse end forventeligt, og der var stadig langt op, da han ikke kunne få bussen længere op.

Vi gik op ad den snoede asfaltvej. Udsigten var fantastisk ud over dalen, bl.a. fordi de desværre havde fældet

de fleste gamle store træer på begge sider af vejen. Undervejs op var der alligevel nogle af de gamle træer tilbage, og de viste sig da også at have fugle. Mens vi havde startet i behagelige 16 grader, kom solen hurtigt frem og hævede temperaturen, så vi søgte skygge undervejs.

Det gik betydeligt stærkere nedad igen, især for Dorrit, som reddede sig en tur ned på bagsædet af en motorcykel. Chaufføren havde lånt en motorcykel for at komme op med juice, slik og saltchips, som vores guider forsynede os med mange gange om dagen (og sikrede, der var orden i væske-salt-sukker-balancen). Mens Dorrit ventede, kom en landmand over og snakkede. Om sit landbrug og om konflikten mellem Israel og Palæstina som vigtig i spørgsmålet om den uønskede terrorisme.

Kl. 11 kørte vi tilbage fra landsbyen, kørte ind og spiste frokost kl. 12 på samme restaurant som aftenen før, og endte igen på nonneklosteret.

Under frokosten, da Thomas var ude at ordne et eller andet, var vi enige om, at nu skulle Thomas have en yderst velfortjent frieftermiddag. Men så endte det alligevel med, at der blev tur om eftermiddagen.

I hvilepausen fik Lis, Kirsten og Dorrit lov til at låne bilen og chaufføren til at køre ind til en visa-automat. Og til at prøve at købe en traditionel sarong, hvilket lykkedes på byens store marked.

DEN TRADITIONELLE KLÆDEDRAGT PÅ FLORES

På Flores bruger både mænd og kvinder en sarong i deres traditionelle klædedragt, og den bruges også en hel sammen med moderne tøj som cowboybukser og T-shirt. Det er ret udbredt blandt voksne at gå i sarong.

Sarongen er et lodret rør af stof, hvor rørets omkreds er ca. 2 m og højden lidt over halvanden. Som udgangspunkt er sarongen en nederdel, både for mænd og kvinder. Det overskydende stof i længden foldes sammen i livet og det overskydende i bredden foldes ind foran og stoppes ned. Undertiden er der også et bredt vævet bælte til at holde sammen på det på en dekorativ måde. Til sarongen bruger kvinderne en bluse. Mændene bruger oftest skjorte, men er også somme tider i bar overkrop. På hovedet tørklæde. Dertil til festlige lejligheder et 15-20 cm bredtskærf over den ene skulder. Tørklæde på hovedet.

Sarongerne er håndvævede i bomuld i to bredder a ca. 75 cm (væven er åbenbart ikke bred nok til det dobbelte). De er på denne ø for det meste sorte i bundfarven, med kulørte mønstre på i alle stærke farver. Knap halvdelen lodret set er tæt fyldt med mønsterfigurer, den øvrige med pletvis mønstre spredt tyndt ud i det sorte. For oven og forneden er kulørte borter. Alle er forskellige, men vævet over samme hovedide.

Sarongerne bruges også på alle mulige andre måder. Bl.a. kan røret foldes sammen i en ring, som bæres diagonalt over skulderen, og i bunden kan man folde varer ind i stoffet og bære dem på den måde. Vores buschauffør, som ellers mest gik i cowboybukser og T-shirt, havde den altid med sig. Når han ventede på os, kunne han sidde på jorden helt hyldet ind i den. Eller når han kørte bus, kunne han have den trukket op over hovedet og ned over skuldrene med armene ud foran. Værten, hvor Dorrit og Anna-Lis boede, kom ind om morgenen med sarongen op over skuldrene bagtil, så kun hovedet og overkroppen foran med den hvide undertrøje var synlig. Med højden på knap halvanden meter går sarongen ned til anklene, selvom man har den op over skuldrene bagtil.

MARKEDET

Sarongerne forhandles ikke i de almindelige moderne tøjbutikker, men på markedet. Største del af markedet var i en kæmpelang højloftet hal mest lavet af blikplader. Hallen var fuld af små boder i flere rækker med gange ned imellem. Desuden var der boder udenfor i rækker på tværs af hallen med mudrede stier imellem.

Alle boderne inde i hallen var hævet ca. en meter over jorden på træstativer, og her sad, stod eller lå de handlende oppe ved siden af deres varer. Alle kunderne gik på jorden mellem boderne. Markedet var først og fremmest til fødevarer. Men også saronger, guldsmykker, T-shirts, sko, køkkengrej m.m. var der boder med.

Selvom hallens ydervægge langt fra nåede op til taget og der dermed var en vis udluftning var der en stærk lugt af tørret fisk, ikke i sig selv en ubehagelig lugt, men meget gennemtrængende. Luftning af de anskaffede saronger var ikke nok til at tage fiskelugten.

Alle undtagen Ole, Kirsten og Dorrit tog af sted kl. 15.30 til en skovlokalitet.

I 1. gear kørte vi i skarpe hårnålesving opad igennem en flot og frodig regnskov, hvor der øverst oppe var mange gamle træer. Skyer drev ind og ned, så vi nærmest gik i tågeskyen i mørkere vejr. Der var småfugle at se, men ikke nye arter for turen. Vi var tilbage ved 18-tiden.

Der var middag kl. 19 på den samme restaurant og så hjem til nonneklosteret og pakke og sove.

Vi havde flere gange hørt sang fra klosterets kirke, og nogle unge piger, der også holdt til, sad også og sang med yndige stemmer, når de var ude i haven.

Søndag d. 22 november

Morgenmad 5.30 og 6.00 afsked med de søde nonner og så af sted.

Der var en lastbil med åbent lad, hvorpå der var monteret let polstrede bræddebænke, som vi skulle have kørt med de næste 4 timer. Men Thomas havde kasseret den som uforsvarlig sikkerhedsmæssigt.

Alle deltagerne og Thomas sad så i en lille bus med alle guiderne og al bagagen i lastbilen.

Vi skulle ud til et projekt i Mbeliling, som var sat i værk af DOF med støtte fra Danida i samarbejde med den indonesiske fugleorganisation. Thomas fortalte, at projektet handlede om bevaring af naturen og udvikling af økoturisme, og at det var første gang, de havde et sådant arrangement, som vi skulle ud til, og at vi var forsøgskaniner.

Vi kørte ad snoede veje i skovklædte bjerge uden særligt mange gamle høje træer og med landsbyer rundt omkring. På et af vores stop valgte Ole at tage videre med lastbilen.

På den anden side af bjergene kom vi til mere flade dyrkede områder med rismarker, også helt tørre sletter, hvilket var usædvanligt for Flores, hvor alt ellers var grønt. Sletterne var omgivet af bjerge på alle sider. Her på det flade var vejene lige og hurtigere at køre ad. Det begyndte at blive godt varmt igen.

Efter sletten kom vi til bjerge igen og passerede et flodleje med vandbøfler, hvor Lis fik øje på en Woolly Necked Stork nede på en eng, hvilket vi måtte kigge nærmere på.

På et tidspunkt skulle vi dreje af fra hovedvejen for at komme ud til den landsby i nationalparken, vi skulle besøge. Nu begyndte en bumpetur på meget hullede, snoede og kuperede veje. Det tog langt over den beregnede tid at køre igennem.

Vi kom gennem landsbyer undervejs, også en større med både moske og kirke nær ved hinanden og politistation imellem. Husene var rektangulære næsten kvadratiske med det sædvanlige valmede tag med lav hældning. Flere steder var væggene af flettet bambus, undertiden vævet eller flettet i mønstre, der meget ligner nordiske strikkemønstre, stjerner, felter, striber med mønstre i m.m., også af og til fugle flettet ind i mønstrene, og somme tider malet med grønt for at fremhæve mønstrene.

Efter megen bumpen – især for Carl Erik, Kirsten, Lis og Svend på bagsædet, som bogstaveligt talt blev rystet godt sammen – nåede vi til en sø omgivet af bjerge, hvor vi lavede et kort stop for at se på Lesser Whistling Ducks m.m. Det viste sig senere at være den vulkanske kratersø, nationalparken ligger rundt om, og som er svovlholdig og derfor ikke rummer så meget liv.

Lidt længere fremme lå den landsby, vi skulle besøge, og som også lå ud til kratersøen. Vi stod ud af bussen og gik det sidste lille stykke, for længere henne på vejen stod en modtagelseskomite og en masse landsbyboere. Efter velkomst og frokost blev vi indkvarteret privat, og efter en pause mødtes vi til et kulturelt arrangement på en plads mellem søen og et andet fælleshus.

Herefter var der lidt tid til en kortere fugletur. Vi gik langs den grusvej, vi var kommet ad (og som var uden forstyrrende trafik), og som gik langs søen i gammel skov med høje træer. Da det begyndte at blive mørkt, måtte vi tilbage til vores værtsfamilier, spise med dem og senere på aftenen mødes med indoneserne i fælleshuset.

VELKOMST I Mbeliling

8-10 mand iklædt saronger, hvide skjorter, et skærf til at holde sarongen oppe med og et over skulderen til pynt og på hovedet et batiklæde viklet rundt med en snip, der stak op på bagsiden af hovedet. I midten var en forsanger, og de øvrige dansede og sang tæt omkring ham nogle simple dansetrin (skiftevis højre og venstre i gå-trin, og højre skiftevis frem og tilbage). Efter deres sang og dans skulle vi ind i fælleshuset lige ved. En dame stod ved det omgivende stakit og gav Thomas og Dorrit, som tilfældigvis var den næste i rækken, et skærf om halsen. Alle indonesere og danskere gav hånd til hinanden.

Fælleshuset var et muret hus. I det store rum på ca. 6 x 8 meter, med lysegrønne vægge, blå vinduer med rustrøde sprosser, blev Thomas og de næste af danskerne placeret ved siden af den lokale borgmester foran et bord med hvid dug, som stod langs den ene endevæg. Alle andre, både danskere og indonesere, blev placeret på stole langs væggene. Der var ingen mærkbar forskel på mænds og kvinders optræden og deltagelse, f.eks. var formanden for den lokale turistforening en kvinde.

Der blev nu budt på kaffe og kage og betelnødder med tilbehør, og borgmesteren og Thomas holdt velkomst- og takketaler. Thomas fik overrakt en levende hvid høne, en øl og en pengeseddel som symboler på gæstfrihed, kom i fred og den slags. Thomas afleverede hanen igen (og listede diskret ud og vaskede hænder) og også øllen.

Dernæst blev vi budt på mad og drikke, som hver især hentede i lokalet ved siden af.

KULTURELT ARRANGEMENT

Efter frokosten blev vi indkvarteret 2 og 2 i nogle af landsbyens 26 hjem, nogle tæt på, andre længere væk. De fleste steder blev man der så igen budt på kaffe og kage.

Kl. 15 mødtes vi med alle landsbyens beboere til et kulturelt arrangement med traditionelle skikke. Det foregik på en græsklædt plads mellem søen og et større fælleshus, som vistnok blev brugt til skole og sport.

Endnu engang blev vi budt på kaffe og kage, stående mens vi så på deres opvisninger.

Der var et lille orkester. Der stod 4 kvinder i en lille rundkreds, hvor de 3 holdt hver en gonggong i hver sin tone, og den fjerde spillede på dem i en ret ensformig fast rytme. Hertil spillede et par kvinder siddende på nogle håndtrommer.

Dernæst begyndte en traditionel kampsport, mens orkesteret spillede til. 6-8 mænd deltog i kampen.

Mændene havde nu smidt de hvide skjorter og var i bar overkrop. Uden på sarongen havde de et bælte med bjælder og også en række bjælder ned over enden. Hovedtørklæderne var løsnet op, så de tre ender af det sammenlagte tørklæde hang ned. Uden på hovedtørklædet havde de en maske, en maskeagtig buet dekoreret plade i facon som et stilliseret kohovede med frynser på ørerne.

Det sad på skrå med underansigtet frit. Stukket ned bagpå i sarongen havde nogle af dem en "hale" med hestehår, der strittede ud og op. I venstre hånd havde de alle et rundt skjold lavet af en ramme af bambus, hvorpå der var udspændt ko- eller dyreskind med hår, der delvis var slidt af i brug.

Først sang en af de kæmpende en solo, somme tider med skjoldet for munden, somme tider ikke. Ellers sang de flere sammen. Det var nærmest pentatoniske melodier, der passede til gonggongernes toner. Under det meste af opvisningen hoppede alle de optrædende rundt – somme tider skiftevis på benene, somme tider med samlede ben - for at få bjælderne til at rasle, ikke altid i rytme til orkesteret, som spillede til.

Kamplederen udpegede to til en duel. I højre hånd (i venstre var skjoldet) havde angriberen en pisk med et skaft på måske 80 cm med en rem på måske en halv meter, og den forsvarende en knap 2 m lang buet bambusstok, der lige som skjoldet kunne afværge piskeslag. Den forsvarende fik sit tørklæde viklet rundt om ansigtet under øjnene til beskyttelse, hvor masken ikke dækkede. For angriberen gjaldt det om at ramme den anden på den nøgne overkrop, og han fik kun én chance. De stod og hoppede over for hinanden som to bokkere, før slaget faldt.

Sejrherreren, som havde undgået at blive ramt, satte sig på knæ og ned på hælene og lænede sig tilbage og med armene frem (fuldstændig som vestens fodboldspillere, der har skoret mål) og råbte flere sejrskræb, som publikum svarede igen på hver gang.

Så hoppede og sang de alle sammen igen, mens musikken og bjælderne lød, indtil kamplederen udpegede to andre, der skulle duellere. Dette gentog sig mange gange, så de forskellige kæmpende kom til at stå over for hinanden.

De kæmpende var yngre mænd, vel alle under 30, meget atletiske og smukke, hvilket de vel var blevet af beskeden men sund mad og fysisk arbejde.

I den sidste dyst blev en ramt, og i stedet for sejrskræb besvaret af publikum, gav han en klagesang.

Indledningsvis havde kamplederen prøvet at få nogle af os gæster til at slå efter de kæmpende, og Carl Axel gjorde et halvhjertet forsøg, der ikke ramte.

(Når man ser den slags optræden på film, kan man synes, det er uforståeligt kulturelt, men her forekom deres kampdans mere vedkommende og forståelig end de fleste vestlige sportsgrene.)

Efter denne opvisning i mandighed kom 4 kvinder og dansede opstillet i kvadrille. De havde også deres saronger på, og dertil en pyntet bluse og pynt i håret. De havde med sig hver to skærfer, der var bundet sammen og fik en længde, sådan at det nåede et stykke ned mod jorden, når de i udstrakte arme holdt i det.

De dansede med samme enkle og ensformige trin, som mændene i velkomstceremonien havde brugt. De bevægede sig synkront med at dreje sig skiftevis i forskellige retninger og med lidt variation i armenes stillinger, generelt en ret stillestående dans.

AFTENMØDE

Kl. 20 mødtes vi i fælleshuset til aftenarrangement. Det var kulsort nat, så vi blev hentet i vores hjem. Anna Lis og Dorrit, som kom et kvarter for sent til kulturarrangementet, fordi de boede længst væk, fik nu den fordel at blive hentet på motorcykel mellem det nye hjem og fælleshuset.

Midt i rummet på langs i lokalet var der stillet en række lave borde med kraftige petroleumslamper på. Igen sad vi på stole hele vejen rundt langs væggene.

Der blev holdt venskabs- og velkomsttaler, hvorpå vi blev spurgt, om nogen ville sige noget. Anne Birthe fortalte på engelsk med Karen-Blixen-accent om sin glæde ved at møde børnene. Carl Erik bad om at få sin tale oversat til indonesiske og talte om globaliseringen og vores gensidige afhængighed mht. at passe på natur og miljø.

En af de lokale kunne lave fuglelyde ved hjælp af et lille stykke plastik. Dem skulle vi gætte, men det lykkedes vist ikke.

Vi blev bedt om at synge en sang, og denne gang blev det så 3 vers af "jeg ved en lærkerede".

Inden mødet sluttede, skulle vi op at stå og flette fingre med sidemanden, og de sang en indonesisk sang. Dernæst skulle vi komme med en sang, og det blev en noget ordfattig udgave af "skuld' gammel venskab ren' forgå", mens vi holdt i arm og gyngede fra side til side.

Så blev der bedt en bøn, og mødet var slut.

Der blev omdelt kaffe til dem, der ville have, hvilket dog ikke var så mange.

Mens Dorrit ventede på, at motorcyklen skulle komme tilbage efter at være kørt ud med Anna-Lis, gav Darwin på tomandshånd udtryk for, hvor lykkelig han var for, at indoneserne og danskerne havde været så hjertelige og imødekommende over for hinanden. Den glæde og kontakt havde han ikke oplevet med det første hold, der var her (en flok danskere, der havde noget med projektet at gøre).

EKSEMPEL PÅ BESØG HOS VÆRTSFAMILIE

Huset var ret stort – måske 12 x 8 m samt en tilbygning med bad. Foran huset var en overdækket lille terrasse med muret rækværk. Der stod en træstol og et par plastikhavestole, og i øvrigt sad man på det murede rækværk. Her stillede man sine sko, før man gik ind på det rene blanke lerklinede gulv.

Man kom ind i midterrummet, ca. 4 m bredt og i hele husets dybde, måske 8-9 m. Lige inden for stod en "sofagruppe" med et lille bord med blondedug og plathavestole rundt om. Længere ind i rummet stod et spisebord, ca. 1 x 1½ m, med 4 stole omkring og længst inde i stuen en stor høj dobbeltseng med myggenet. Væggene var irgrønne, havemøblerne og myggenettet lyserødt og foran to døre til højre ind til 2 soveværelser og en dør til venstre til resten af huset hang der skinnende smaragdgrønne gardiner med flæser og blonder. Foran sengen for enden af stuen kunne der trækkes et blått gardin for, også i skinnede stof og med lidt mønsterfigurer på.

Til venstre for stuen lå et andet stort rum i hele husets dybde. Her stod køkkengrej og service i et opvaskestativ på gulvet, der var et bord med voksdug, et opbevaringsmøbel, et par stole, en trædesmaskine (som den vores mormødre syede på).

Gik man gennem en dør til, kom man ud til det fri i en overdækket passage mellem beboelseshuset og huset til bad og toilet, traditionelt med pedal-wc og stort muret vandkar og øse i det ene rum, og i det andet et bad med et kæmpestort muret vandkar og en øse og nogle knager. Når det skulle bruges i mørket om aftenen eller tidligt om morgenen, blev der sat et stearinlys på muren (væggene gik kun ca. 1,80 cm op).

Til højre for indgangsstuen var der to store ens soveværelser, måske 4-5 m på hver led med gigantiske dobbeltsenge og et træstativ ovenover til et lyserødt blomstret myggenet. I værelset var desuden et bord med bl.a. drikkevand, vinduer med gardiner, knager. Disse to værelser blev givet til deres to danske gæster. Alouise, damen i huset, gav os hver en bambusmåtte at bruge på gulvet, den ene side glat, den anden med lilla vævede mønstre og rød stofkant. Hun havde selv lavet dem.

Fra det andet store rum var der to døre til andre værelser, som vi ikke så.

Huset var muret de første ca. 70 cm. Derover var der trævægge eller vinduer. De indvendige skillevægge var knap 3 m høje, og ovenover dem var der frit til taget.

Med projektet for landsbyerne og naturområdet var der installeret 12 volts strøm med solceller. De havde dermed fået el installeret i huset, og der hang en pære i loftet lige over skillevæggene, så den på en gang lyste både ned i det store rum og de to værelser til højre. Der var også elektrisk pære i det andet rum.

Værterne i huset var Adi og hans kone Alouise. Han 71, hun 66 – begge ungdommeligt levende og sunde at se på. De havde været gift i 46 år. Vi mødte to af sønnerne og nogle børnebørn. Og senere et hav af naboer, ikke mindst nysgerrige børn, men også andre, blandt andet en ung højgravid rappenskralde med masser af energi.

Adi og Alouise var meget smilende og grinende, og vi prøvede så godt, vi kunne at snakke med det meget begrænsede fælles sprog, vi havde (lidt engelsk, tegnsprog, lidt tegning). Alouise grinede ad ham, fordi han prøvede at forklare os noget på engelsk uden at kunne tale nok engelsk til det, og så grinede han med. Han fortalte, at de aldrig blev vrede på hinanden, de grinede ad hinanden, når de dummede sig, og så grinede de selv med. (Sikkert en god lære for mange danske ægtefolk.) Der var et par meget slidte bøger fremme i samtalerne, bl.a. et atlas.

Da vi først ankom til deres hus efter landsbyens velkomst og frokosten i fælleshuset, blev vi straks budt på kaffe, te og kager. De havde taget fint tøj på (som vi ikke just matchede med vores støvler og felt-tøj), han i en gylden brokadejakke og den traditionelle indonesiske hat, hun i fin bluse, begge med saronger som nederdel. Der var ikke meget tid, før vi skulle af sted til det kulturelle arrangement. Vi forærede dem en fotofugleguide for indonesiske fugle, købt i lufthavnen i Bali. Han var åbenbart stolt over den, for han gik med den i hånden til alle de fælles landsbyarrangementer.

Vi spiste også aftensmad hos dem – den traditionelle med mængder af ris, kogte grøntsager og små kødstykker. Vi blev nødet langt over vores formåen.

De deltog ikke i aftenarrangementet i landsbyen, og vi kom tilbage, gik umiddelbart i seng – længe efter deres normale sengetid. Fra tiden før den nye strøm havde de den vane at gå i seng kl. 18, når det blev mørkt, og stå op kl. 6, når det blev lyst.

På et tidspunkt midt om natten blev der sagt ”klokken er fem”. Stå op, tøj på, ud i badeværelset . Og opdagede, at den var 2.30 - 1½ time før vi skulle op (som var lidt i 4 og ikke kl. 5). Alouise stod og lavede morgenmad til os. Ind og sove igen indtil lidt i 4. Vi spiste morgenmad sammen. Han kom med sin sarong trukket op over skuldrene bagtil og hvid undertrøje indenunder. Man da der så skulle tages et billede af os, gik han ind og tog skjorte på.

Mandag d. 23 november

Vi mødtes i forsamlingshuset i kulsort mørke kl. 4 og kørte med bussen og lastbilen tilbage ad bumpevejen, indtil vi kom til fugleorganisationens hus, hvor der var (endnu en) morgenmad til os. Så en videre lang bumpetur, indtil vi kom ud til landevejen, hvorefter der ikke var så mange bump, men mange sving.

Vi gjorde holdt om formiddagen for at se Flores Monarch fluesnapper. Først gik vi i gåsegang ad en smal skovsti, efter vi først var budt velkommen af den smukke orange-brystede solfugl. Stien var fugtig (den første hidtil) med både høje træer og tæt underskov. Pludselig gjorde Sam tegn til, at den var der. Også længere henne. Det lykkedes dog kun en mindre del af holdet at få den at se. Vi gik tilbage og op ad en smal asfalteret vej mod en sendemast. Det gav lidt, men ikke Flores Monarcken.

Vi kørte til Labuan Bajo hvor vi blev indlogeret på endnu et eco lodge hotel. Vældig bekvemt, store værelser, myggenet, aircondition, godt badeværelse med både varmt og koldt vand. Bygget som eco-lodgen på Bali med værelser på række ud mod haven i stueetagen og ovenpå en halvåben etage med højt til loftet med spisesal og opholdsrum.

Vi spiste frokost på lodgen og efter hvile var der tur i nærheden ved nogle saltlaguner, på marker og nogle tørre områder – med hvide hejrer, biædere, sibirisk strandhjejle m.m. De sidste, der holdt ud, gik til stranden og genså nogle af vadefuglene. Der var Java Plover, endnu en god vadefugleart til vore lange liste. Middag på lodgen kl. 19.

KOMODO

Tirsdag d. 24 november

Morgenmad 5.30, afgang kl. 6 i 3 4-hjulstrækkere. Vi kørte ned til den havnen i Lubuan Baj og ud til en af de mange havnemoler. Byen var allerede fuld af liv, en del kvinder indhyllet i muslims klædedragt, andre unge kvinder mere frisindet klædt.

Ude foran havnen var der hav med masser af klippeøer i forskellige størrelser, alle med ret stejle skrå hældninger, for det meste med tørt græs, kun nogle få var skovklædte, enkelte andre steder var træbevoksningen ved at få fat. I kanten af øerne mange steder var der mangrove eller sandstrand eller begge dele.

Vi kom om bord på en lækker båd. Forrest et dæk med stole og borde, overdækket af grøn sejldug. Bag dækket et styrehus, wc m.m. og oven på det yderligere et sejloverdækket dæk med et par liggestole og nogle madrasser.

Vi fordelte os på de to dæk og fik en skøn sejltur på 2-3 timer ud mellem øerne til Komodo. Vi kom undervejs forbi flere små landsbyer, som bestod af 1-2 rækker af tætliggende huse ved vandkanten – husene på høje pæle.

Der var ternere og fregatfugle – bl.a. en stor ternefolk med tre fregatfugle indeni – og havørn, og på en kyst en stor hejre.

Vi lagde til ved Komodo Nationalparks lange flotte bro – hvor der allerede var nogle turister på vej tilbage. Vi gik op til et hus/overdækket terrasse. Vi fik med os en ung ranger, som i hånden havde en kraftig stok med gaffel for enden – til hvis han skulle holde varaner væk, og vi fik at vide, at vi skulle gå i samlet trop umiddelbart efter rangeren. Vi skulle på den mellemlange tur. Vi gik i ret åben skov med høje træer ad flade ret brede grusstier. Underskoven var nogle steder tæt, andre åben eller slet ikke til stede. Vi fik set fuglene rigtig godt, de var ikke særlig frygtsomme. Først og fremmest fik vi set mange kakaduer rigtig godt, og fotografierne iblandt os havde travlt. Også andre af de store farvestrålende fugle var lette at se, bl.a. green jungle fowl, piroler og adskillige duearter og i samme træ beboede reder af drongo, helmet friarbird og green imperial pigeon. Vores ranger fortalte også lidt om planter med lægevirkning (f.eks. mod diarree). Temperaturen og solen begyndte at få os til at søge skygge. Af dyr så vi bl.a. nogle vildsvin, masser af hjorte, en 1 m lang flot farvet øgle. Men hvor var Komodovaranerne? Dejlig tur tilbage til stranden, hvor vi gik hen til en restaurant der var et overdækket betondæk med fliser på, ca. 1 m over jorden.

Og her var så varanerne. En kæmpestor på over 4 m og en lidt mindre ved siden af, delvist inde under et nærliggende hus på pæle (hvilket husene er her, bl.a. for at varanerne ikke så let skal gå ind i husene). De lå næsten helt stille. En mindre varan lå under den trappe vi var gået op ad til restauranten, så vi nu.

Vi fik frugtjuice øl m.v., mens vi kiggede på varanerne. Vores ranger gik ned foran varanerne og blafrede med en hvid sæk og gik af sted, og det fik varanerne ud at gå. Gang i kameraerne. Og så dukkede endnu en ret stor varan op. De gik pænt til, men vi vidste ikke, om det var deres maksimale tempo, men vidste, at de kan tage hjorte. Thomas havde fortalt, at de kan lugte blod kilometre væk, og kvinder med menstruation skal søge ly, hvilket nu ikke var aktuelt i vores aldersgruppe. Vi følte os trykke oppe på terrassen hævet over terrænet og så bort fra, at personalet fortalte, at de somme tider så varaner deroppe. En speciel oplevelse.

Så kom der gang i salget af T-shirts med varaner på. På vej tilbage til båden gik vejen ad en

sti med små enkle turistboder, og der blev købt meget naturtro varaner skåret ud af hibiskustræ og perlekæder af pacific pearls (dyrkede saltvandsperler, de var i barokke former og alle farver).

Da vi kom om bord på båden igen – nu via en lille jolle, der sejlede os i hold mellem broen og båden – og her

spiste vi så frokost og følte os som verdens heldigste mennesker, i al den skønhed, skygge og lette brise og mætte af dejlige oplevelser.

Da vi havde spist, sejlede vi et stykke hen og lå for anker på ca. 3 m dybt vand i en lille vig med sandstrand, fordi det nu var badetid. Der gik ikke længe, før Ole råbte, at han havde tabt sine briller. Heldigvis kun svømmebrillerne, blev det så beroligende oplyst. Ikke mange sekunder efter lød der et plask – det var den altid effektive Roman, der var hoppet i med sine egne svømmebriller på. Og det varede ikke mange minutter, før Oles briller var tilbage fra havets bund.

De fleste fik en skøn svømmetur i det lunkne vand med køligere strømme ind imellem. Da de fleste var kommet op, boltrede Lis, Ole og Anne Birthe sig stadig i vandet med svømmebriller eller snorkel. Der var en hel del kulørte fisk rundt omkring, rapporterede de. Efter en del tid var alle oppe igen. Bortset fra vandhunden Anne Birthe, der var langt ovre i nærheden af nogle klipper ved kysten. Da det var åbenlyst, at det varede en del tid, før Anne Birthe var tilbage, hoppede Ole i igen, og da Anne Birthe var tilbage, lå Ole inde i vandkanten i bunden af vigen. Det lykkedes at få alle ombord samtidig, så vi kunne sejle tilbage.

Mens vi lå for anker, var der ankommet 3 mand i hver sin båd (udhulet træstamme) med flere udskårne varaner og perlekæder. De kom om bord, men holdt sig uden for vores opholdsdek. Det lykkedes dem at komme af med flere varaner, bl.a. kom Thomas hjem med en. Efter hårde forhandlinger, hvor flere deltagere bad om nåde for sælgeren.

Endnu en dejlig sejlads hjem i den dalende sol.

På kajen i havnebyen gjorde Ole endnu en handel om en varan. Vi blev hentet af vores bus, og i den orange nedgående sol med lilla bjerge i silhuet kørte vil tilbage til lodgen, hvor vi var ca. 18.

Middag kl. 19. Ole opdagede, at han havde mistet sin dyre nye Zeiss-kikkert. Roman fik foranlediget, at kaptajnen tog tilbage til båden for at lede, uden at den blev fundet. Ole og Roman var ved at skulle ned på båden og selv lede med kraftige lygter, da Thomas undersøgte sin bagage og fandt Oles kikkert i den. Ole var straks klar med en omgang til alle. Næste dag skulle vi først af sted kl. 9, så vi gav os god tid ved aftensbordet, og der blev sunget lidt efter højskolesangbogen, bl.a. om, at "sorg er til glæde vendt".

TIL BALI

Onsdag d. 25 november

Morgenmad valgfrit mellem 6 og 9. Nogle nåede at birde ved stranden og fandt bl.a. den store hejre igen. Kl. 9 var der afgang til lufthavnen, hvor vi havde lang ventetid. Den forløb hyggeligt udenfor med kaffe. Kvinderne forlystede deres shoppetrang med at anskaffe tørklæder, saronger, postkort, taske og kasket – den søde kvinde i butikken ved siden af kaffebordet havde grund til at være tilfreds.

Vi landede lidt i 13 på Bali efter godt en times flyvetid.

Vi kørte ind og spiste på en finere restaurant med kunstfærdige anretninger - kurve, bananblade, friturestegte hele fisk, hvor fileterne var løsnede og efter stegningen strittede ud til alle sider, en mystisk suppe.

Dernæst 3 timers bustur med god plads i bussen. Først lang tid gennem by i sneglefart. Bl.a. gennem en gade, hvor der kun solgtes stenstøtter, der var meget dekorerede, ind og ud, tunge, som om de var trykket sammen af noget meget tungt. Senere igennem bebygget område, hvor haverne var fulde af disse stenstøtter, som også af og til fandtes på rismarkerne. Roman fortalte, at man lægger blomster på stenstøtterne på marken for at få regn. Stenstøtterne i haverne placeres, hver gang, der er en beboer i huset, der dør.

Så igennem fladt terræn på lige vej i højere tempo. Rismarker, grøntsager, huse, lidt træer. Så langs en stor sø. Vi kørte op ad snoede veje i bjerge, hvor det var blevet gråvej og tåge, udsigt over en stor sø med nærliggende våde enge, en skov med mange aber, mere tåge og drypregn. Efter kørsel på en bjergryg med udsigt til flere rækker bjerge til begge sider ankom vil til næste hotel.

Hotellet var nærmest et stykke asiatisk ingenmandsland. I en ca. 40 m bred have ned mod havet lå pavilloner med værelser på skrå i begge sider, bygget i mur og tegl og solidt og fint forarbejdet tømmer. Haven var meget velholdt med snoede flisestier, blomsterbuske og lave lamper spredt over det hele. For enden en svømmepøl og restaurant nede ved havet, hvor der lå fiskerbåde. Vi havde straks, vi kom til Bali, bemærket den meget større velstand og lidt mere internationalt præg i forhold til de øer, vi kom fra.

Middagen fik vi på en fornemt overdækket fliseterrasse. At få serveret middag af de mange tjenere i forskellige rang var meget omstændeligt, f.eks. da vi dagen efter skulle spise middag kl. 20, blev den 21, før hovedretten blev serveret. Så var hver øl også blevet båret ind af hver sin tjener.

Torsdag d. 26 november

Tidligt op – morgenmaden tog dog tre kvarter p.g.a. al omstændeligheden ved serveringen. Vi kørte kort tid med bus ned til en lille havn, hvor vi blev fordelt i to lyseblå træbåde med overdækning over sæderne ved rælingerne. Vi sejlede ud mod en halvø. Guiden Juri var med. Vi skulle over til et sted for Balistær. Kort før målet så vi to Balistære flyve og sætte sig i et træ! Den anden båd så 4 på lidt større afstand.

Da vi skulle i land, så vi helt tæt på to kæmpe triel'er – meget flotte i forhold til dem, vi kendte fra andre steder. De var ikke særligt sky, men løb alligevel videre langs stranden, løbende som små strudse.

Vi skulle vade i land de sidste meter i knæhøjt vand, fortrinsvis i sandaler, da der var mange skarpe koraller på havbunden. Svend ville ikke ofre sine nye sandaler og gik i med bare fødder, hvorefter den unge bådfører straks kom og bar ham i land. Kysten havde gulligt sand og grus af koraller og var fuld af hele koraller også. Da vi landede på Bali, havde Darwin betalt bestikkelse i lufthaven på 100 rp (50 kr), fordi Lis, Kirsten og Anne Birthe havde muslingeskaller med i kufferten. Så vi nærrede os for at tage en koral med hjem, hvor flotte og døde de end var.

Vores guide var god til fuglene og stemmerne. Han førte os op ad en skrånende klippebjergside, vekslede med sten og jord, græs og lave planter og duftende salvie. Der var høje træer og lidt åben underskov. Vi kom op på et åbent plateau, hvor vi kunne kigge ned over mange høj træer og ud over havet, hen over en anden ø og med Java i det fjerne.

Mens vi ventede på Balistær, så vi mange andre fugle rigtig godt (et godt skop-sted). Også en abe. I buskadset bag os blev en natravn jaget op. Så kom 2 Balistære flyvende, satte sig og røg derefter ned uden at vise sig igen.

Efter noget tid gik vi ned igen og gik i skoven langs kysten. Vi så bl.a. aber undervejs.

Vi kom til en fuglestation, hvor der gennemføres en redningsplan for den sjældne og udryddelsestruede Balistær. I en stor nærmest halvkugleformet voliere med omkring 10 m i diameter og træer både indeni og udenfor havde de ca. 10 fugle. De gav 7 unger. Efter yngletiden slippes de ud, både de gamle og de unge, og før næste ynglesæson lokker de 10 andre ind, så de kan yngle i fred. På dette sted så vi også ikke-ringmærkede Balistære rigtig godt. Også i skop, så vi rigtigt kunne se den lyseblå hud i hovedet, og når de sad nogle stykker sammen og rejste toppen. De overvåges nøje, for en Balistær kan sælges for 10.000

kr., som for de fleste mennesker her svarer til adskillige årslønninger. Vi fik at vide, at fuglene også er ofre for prædatorer under rovfuglernes træktid (de må være lette at få øje på som lysende hvide fugle), hvorfor nogle også holdes inde i volieren under træktiden.

Vi havde en dejlig sejltur tilbage, som gav bl.a. 3 slags terner og suler, og nogle så delfiner. Alt i alt var turen til halvøen også et af rejsens højdepunkter.

Efter bådturen kørte vi hen til et andet sted med skov, hvor terrænet var gennemskåret af tørre små flodlejer, dog med lidt stillestående vand i et af dem. Vi fik set lidt fugle her. Der var adskillige grupper aber og ved siden af nogle aber også en meget lille hjort. Dyrene var ikke særligt sky.

Efter frokost og hvil tog alle undtagen Kirsten, Joes og Ole kl. 16 ud til et sted, hvor der bl.a. var pitta. Vi kørte ad lige vej en kortere strækning og gik først gennem en lille skov med tynde lige stammer med mørke tætte kroner, uden underskov, så gennem lavere træer og buske, hvor vi gjorde et halvhjertet forsøg på at se pitta, og videre ud på en åben lidt vissengrøn græsslette med lave og høje grønne og vissengrønne træer i randen med palmer, der stak op, og bagved blålige bjerge. Guiden havde sagt, at skop ikke var nødvendigt, uanset det viste sig at være et ideelt skopsted. Han måtte tilbage efter Thomas's skop i bussen, så der i hvert fald var to. Der blev set mange fugle, også nye, bl.a. flere slags barbets og en sortørn siddende i et træ.

Flere hyrder kom ud på dagen og hentede græssende køer hjem, bl.a. en kvinde på motorcykel. Undervejs havde flere små motorcykler passeret forbi over græsset godt belæsset med brænde og nogle også med friske grønne grene (foder til husdyr?).

Da det begyndte at mørkne lidt, hørte vi pittaen og også natravn. Guiden fortalte, at pittaen kom frem og åd insekter fra kokasserne. De var dog mest udtørrede. Først sad vi i randen af sletten, men listede os så tilbage gennem buskadset. Merete fik som den eneste set skyggen af en pitta. Men ellers gik turen gennem buskadset i lyden fra pitta, natravn, en råbende hjort og sang fra to minareter (den ene sang pivfalsk!). Vi gik tilbage gennem den mørke skov. Undervejs var det blevet gråvej, og det tordnede. Vi ventede når som helst et ordentligt regnskyll, men det udeblev. Vi tog hjem ca. 19 og der var middag kl. 20.

Nu var det Carl Eriks tur til at blive syg. Med feber. Han havde tidligere på turen haft et maveonde. Ellers var det Dorrit, der på det meste af turen var noget skrantende. Lis og Kirsten havde også lige fået lidt i halsen. Svend havde den ene gang efter den anden stødt hovedet og havde sår flere steder oven i hovedet. Han var hver gang blevet lovet en styrthjem, men løfterne blev aldrig indfriet.

Fredag d. 27 november

Morgenmad kl. 5 og afgang 5.45. (For Thomas måtte tage højde for, at det tog 45 minutter at klare morgenmaden med den omstændelige servering.)

Ole blev hjemme. Dorrit og Carl Erik måtte passe helbredet, og Kirsten tog heller ikke med. Turen gik ud til den samme græsslette som eftermiddagen før – nu med masser af skoper – for at få de morgenaktive fugle bedst. Vi kørte dog lidt længere ud gennem skoven, gik gennem den og kom ud på en åben sandet plads, hvor der i kanten yngede natravn, som nu lod sig se og fotografere, da Roman fandt den. Turen gik videre gennem skov til den slette, vi havde været på aftenen før. Vi sluttede med samme tur hjem som sidste – og denne gang fandt Juri "skumfidusen", en lille rød og orange isfugl. Der var to tæt på, og den ene var ved at flyve ind i Thomas's ene øje, men smuttede forbi.

På eftermiddagsturen sluttede Carl Erik sig til. Turen gik ud til et højvandet strandområde og fik bl.a. den lille blå isfugl og maraboustork. Efter ca. ½ time kørte vi tilbage og prøvede igen at få pitaen samme sted som aftenen før. Man kunne høre den pusle i det visne løv og give lyd, og den blev set flyvende af nogle få. Månen viste sig ¾ fuld, og Darwin blev begejstret for at se månens kratere i teleskop.

Til middagen blev vi belemret med turistoptræden – 3 hold balinesiske danselever til musik af fløjte og metalklingende slagtøj, først piger, så drenge i kampdans med spyd, så unge kvinder, alle klædt i dekorative udformninger af rødt, hvidt og guld.

HUSENE PÅ BALI

Generelt er der meget større og åbenlys velstand på Bali end på de øer, vi kom fra. De almindelige huse har samme grundform med et næsten kvadratisk hus med tag skrånende fra alle sider op til en tagrygning på et par meter. Men på Bali er husene mest murede og dækkede med tegl. Tagryggen og de skrå rygninger er skulpturelt udsmykket i enderne, alle mure og hver flade er så vidt muligt dekorerede med linier, kanter og 4-kantede udsmykninger – som om man afskyr en almindelig enkel flade. Haverne er omgivet af dekorerede mure, der zigzagger ud og ind (ingen enkle flader). I mange haver er en del af haven hævet over resten og omgivet af en mur. Det er her alle stenstøtterne over de døde står – fra nogle få og op til omkring 10.

Mange steder i byerne står der hellige skulpturer – i haver, på pladser i byen, ved lufthavnen osv – med sort-hvidt ternet klæde som "nederdel", evt. med gul kant. Det sort-hvide symboliserer alle former for modsætninger, som skal være i harmoni med hinanden (forskellige religioner, racer, rig-fattig, tyk-tynd osv) som symbol på tolerance og forståelse.

Lørdag d. 28 november

Op 5, af sted 5.45 med al vores bagage.

Tilbage gennem bjerge, indtil vi kom til en stor botanisk have, desværre dog først i slutningen af fuglenes mest aktive morgenperiode. Det var nærmest et arboret, hvor træerne stod på en velfriseret klippet græsflade, og vi gik ad 5 m brede asfalterede veje, der blev fejlet for blade med håndkraft. Kuperet terræn, variation i træerne, heriblandt mange gamle træer. Der var nogenlunde med fugle, bl.a. nogle endemer. Ved 11-tiden gik vi tilbage ad en 4-sporet todelt vej med blomster og svulstige skulpturer i midterrabatten og masser af sølvgrå biler parkeret i udbanen, mens familier og unge legede i græsset og holdt picnic.

Ved halvtolvtiden kørte vi videre. Vi nåede til et sted med en helligdom ved kysten, som vi skulle se. Vejen derud førte gennem et virvar af små turistboder. Midt i dette spiste vi frokost. Efter frokost gik vi ned til vandet og ud på en klippepynt, vel 20 m høj, hvorfra man til hver sin side kunne se et hindutempel på hhv en klippeø tæt ved kysten og på en klippepynt, der stak ud i vandet. Begge var meget yndige, harmoniske, med levende og lidt beskeden arkitektur i smukt samspil med naturen. Hvert tempel bestod af små bygninger med hver sit tag. Det ene havde tegltage, det andet stråtage. Nogle af bygningerne var åbne, nogle lukkede med vægge. Stentrapper snoede sig ned eller op hugget ind i klipperne. Udenfor lå brændingen fra havet.

Vi holdt pause foran det ene nede ved vandet, og herfra var der prikker i skopet, som blev udlagt som suler m.m. På et tidspunkt lykkedes det at få samlet alle ved bussen, så vi kunne køre videre, Ole med sin nyerhvervede skøre jernfrø, der dansede på ét ben, og som han var ved at dø af grin over. (Her fandt skallesmuglerne ud af, at man blot kan fortælle, at man har købt sine skaller i en souvenirbutik.)

Da vi kom til Denpasar stod Kirsten, Lis, Ole og Dorrit af for at shoppe (og drikke øl) og så finde videre på egen hånd i taxa, mens resten kørte til den eco lodge, vi havde overnattet på den første nat i Indonesien.

Der var middag kl. 20. Alle var for trætte til at gøre noget stort ud af den sidste aften, dog blev der skålet for en uforglemmelig tur.

Søndag d. 29 november

Op til morgenmad kl. 5 (bortset fra Anne Lis, Kirsten og Ole, der foretrak at sove længe den dag), og afgang kl. 5.30. Vi kørte et kvarters tid ud til nogle slambassiner. Det blev en god fugleafslutning på turen. Alle hejrer, bl.a. viste en ny, Rufous Night-Heron, sig længe og tæt på i det klare lys. Duearter, vadere en og masse af det, vi havde set før, lod sig se tilsvarende længe og godt – også nogle nye.

Der var 4 bassiner og i hvert bassin nogle trægrupper, hvori fuglene sad. På den ene side af området var der et vådt mudret mangroveområde, som lå betydeligt lavere end vandspejlene i slambassinerne. I et af bassinerne var der et fugletårn, som vi dog ikke fik brug for, fordi vi i forvejen så alt så godt.

I vandet så vi en stor leguan, vel 2-3 m lang, som svømmede og dernæst gik i land på en af træerne.

Efter et par timer tog vi tilbage til lodgen. Kl. 11 og indtil frokost delte vi os i forskellige grupper, nogle tog til standen, Kirsten og Carl Erik igen til slambassinerne, nogle blev på lodgen.

Kl. 13.30 tog vi i bus til lufthavnen, hvor vi tog hjerteligt afsked med vores fantastiske hjælpere, Darwin, Roman og Radja.

Vi blev lidt nervøse over langsommeligheden med at blive checket ind, men det lykkedes. Indtil en ny barriere viste sig: vi skulle betale 150.000 rp hver (ca. 75 kr) i lokal mønt i lufthavnsskat. Det havde ikke alle, så der måtte lidt organisation til at løse det problem. Vi nåede frem til gaten lige akkurat i tide, også selvom Lis og Kirsten forvildede sig ind i butikker undervejs.

Mandag d. 30 november

Efter samme vej tilbage, som vi var kommet, ankom vi til København, hvor vi tog afsked med hinanden efter en helt fantastisk tur.

Birdlist Indonesia, Lesser Sundas November 2009

Little Grebe (*Tachybaptus ruficollis*)

Flores: 20/11 1 Ranamese, 22/11 20 Sano Nggoang Lake

Wandering Whistling-Duck (*Dendrocygna arcuata*)

Flores: 23/11 30 Lubuan Bajo, Gorontalo

Whistling-Duck sp.

Flores: 22/11 100 Sano Nggoang Lake

Pacific Black Duck (*Anas superciliosa*)

Sumba: 11/11 18 Langgaliru NP, 12/11 4 Waingapu, 13 and 14/11 20 Padadita.

Flores: 20/11 3 Ranamese, 22/11 5 Sano Nggoang Lake, 24/11 2 Lubuan Bajo-Komodo

Sunda Teal (*Anas gibberifrons*)

Endemic to Indonesia

Timor: 17/11 20 Bipolo

Flores: 23/11 15 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 29/11 40 Nusa Dua Recycling Water

Orange-footed Scrubfowl (*Megapodius reinwardt*)

Komodo: 24/11 2 heard Komodo National Park HQ

Green Junglefowl (*Gallus varius*)

Endemic from Java to Sumba and Flores

Sumba: 10/11 1 heard Langgaliru NP

Flores: 19 and 20/11 2-4 heard Kisol

Komodo: 24/11 6 Komodo National Park HQ

Bali: 26/11 3 Bali Barat, 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah

Red Junglefowl (*Gallus gallus*)

G. g. gallus for Thailand, Sumatra, Ls Sundas etc. G. g. bankiva endemic to Java and Bali

Timor: 15/11 2 heard Oelnasi

Bali: 26/11 1 Bali Barat

Wedge-tailed Shearwater (*Puffinus pacificus*)

Komodo: 24/11 2 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 28/11 5 Tanalot

Brown Booby (*Sula leucogaster*)

S. l. plotus in Indonesian seas

Timor: 18/11 5 Kupang

Bali: 26/11 3 Bali Barat, 28/11 2 Tanalot

Red-footed Booby (*Sula sula*)

S. s. rubripes in Indonesian seas

Timor: 18/11 1 Kupang

Little Black Cormorant (*Phalacrocorax sulcirostris*) ▶

Bangkok: 8/11 1 Sunvarnabhumi Airport, Bangkok
Timor: 17/11 1 Bipolo

Bali: 29/11 13 Nusa Dua Recycling Water

Little Pied Cormorant (*Phalacrocorax melanoleucos*)

Timor: 17/11 1 Bipolo

Flores: 22/11 20 Sano Nggoang Lake

Bali: 29/11 20 Nusa Dua Recycling Water

Frigatebird Sp

Timor: 18/11 30 Kupang

Bali: 28/11 1 Tanalot

◀ **Lesser Frigatebird (*Fregata ariel*)**

Timor: 18/11 10 Kupang

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 10 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 29/11 1 female Nusa Dua Recycling Water

Great Frigatebird (*Fregata minor*)

Komodo: 24/11 1 female Lubuan Bajo-Komodo

Great-billed Heron (*Ardea sumatrana*)

Komodo: 24/11 1 Komodo

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Bali: 26/11 1 Bali Barat

Grey Heron (*Ardea cinerea*)

Sumba: 13 and 14/11 1 Padadita.

◀ **Purple Heron (*Ardea purpurea*)**

A. p. manilensis for SE Asia and Indonesia etc.

Bangkok: 8/11 1 Sunvarnabhumi Airport, Bangkok

Sumba: 13/11 1 and 14/11 3 Padadita.

Flores: 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 28/11 2 Denpasar, 29/11 15 Nusa Dua Recycling Water

Pied Heron (*Egretta picata*)

Sumba: 13/11 1 Padadita. According to "A guide to the birds of Wallacea" and our check list this is a first record for Sumba. It was seen very well by all of the group. Was not present 14/11.

Great Egret (*Ardea alba*)

A. a. modesta for India, Japan, Indonesia, Australia etc.

Sumba: 13/11 4 and 14/11 10 Padadita.

Timor: 17/11 10 Bipolo

Bali: 29/11 40 Nusa Dua Recycling Water

Intermediate Egret (*Egretta intermedia*)

Sumba: 14/11 2 Padadita.

Timor: 17/11 10 Bipolo

Flores: 23/11 30 Lubuan Bajo, Gorontalo

White-faced Heron (*Egretta novaehollandiae*)

Timor: 17/11 7 Bipolo

Little Egret (*Egretta garzetta*)

E. g. garzetta for Africa, S Europe, Japan, Thailand etc. *E. g. nigripes* for Australia, Indonesia etc.

Bangkok: 5-10 Sunvarnabhumi Airport, Bangkok

Sumba: 13/11 15 14/11 25 Padadita.

Timor: 17/11 20 Bipolo, 18/11 Kupang

Flores: 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo, 27/11 2 Adi Assri Hotel

Bali: 29/11 200 Nusa Dua Recycling Water

Pacific Reef-Heron (*Egretta sacra*)

E. s. sacra for Asia and Australia

Sumba: 12/11 4 Waingapu, 14/11 2 Padadita.

Flores: 25/11 2 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 2 Komodo

Bali: 26/11 1 Hotel Adi Assri

Cattle Egret (*Bubulcus ibis*)

B. i. coromandus for Asia

Sumba: 13/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 600 Bipolo

Flores: 20/11 20 Kisol, 23/11 100 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 25/11 25 Denpasar, 28/11 10 Tanalot, 28/11 10 Denpasar

Javan Pond-Heron (*Ardeola speciosa*)

A. s. speciosa endemic to Indonesia

Bali: 9/11-09 2 Eco Lodge-Airport, 28/11 1 Tanalot, 29/11 10 Nusa Dua Recycling Water

Sumba: 12/11 5 Lewa-Waingapu, 13 and 14/11 15 Padadita.

Chinese Pond-Heron (*Ardeola bacchus*)

Bangkok: 5-10 Sunvarnabhumi Airport, Bangkok

Striated Heron (*Butorides striatus*)

B. s. steini endemic to the Ls Sundas. *B. s. javanicus* from E India to Bali

Timor: 17/11 8 Bipolo

Flores: 22/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 26/11 3 Bali Barat, 26/11 1 Adi Assri Hotel, 29/11 20 Nusa Dua Recycling Water

Black-crowned Night-Heron (*Nycticorax nycticorax*)

Bali: 27/11 1 ad Adi Assri Hotel (TWJ), 29/11 40 Nusa Dua Recycling Water

Rufous Night-Heron (*Nycticorax caledonicus*)

Bali: 29/11 2 Nusa Dua Recycling Water

Royal Spoonbill (*Platalea regia*)

Timor: 17/11 10 Bipolo

Woolly-necked Stork (*Ciconia episcopus*)

Flores: 23/11 2 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 22/11 5 Lubuan Bajo, Gorontalo

Lesser Adjutant (*Leptoptilos javanicus*)

Bali: 27/11 4 Gilimanuk

Osprey (*Pandion haliaetus*)

Bali: 26/11 1 Bali Barat

Pacific Baza (*Aviceda subcristata*)

A. s. timorlaeensis endemic to the *Ls Sundas*

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51

Timor: 15/11 2-4 Oelnasi, 18/11 2 Camplong

Oriental Honey-Buzzard (*Pernis ptilorhynchus*)

Timor: 17/11 3 Bipolo

Flores: 19/11 1 Ranamese, 20/11 1 Kisol, 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Komodo: 24/11 5 seen migrating Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 27/11 2 migrating Bali Barat

Black-shouldered Kite (*Elanus caeruleus*)

E. c. hypoleucos for *Phillippines, Sulawesi, Java, Ls Sundas etc.*

Sumba: 10/11 Langgaliru NP 2, 11/11 1 Lewa KM 51, 14/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 1 Bipolo

Flores: 22/11 2 Ruteng-Sano Nggoang Lake

Black Kite (*Milvus migrans*)

M. m. affinis for *Ls Sundas, New Guinea, Australia etc.*

Sumba: 12/11 3 Lewa-Waingapu, 13/11 1 Waingapu-Rende, 14/11 1 Waingapu

Timor: 17/11 4 Bipolo

Flores: 19/11 1 Ranamese

Brahminy Kite (*Haliastur Indus*)

H. i. intermedius from *Malaysia to Indonesia*

Sumba: 9/11-09 2 Waingapu Airport, 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51, 12/11 1 Watumbelar, 13/11 2 Waingapu-Rende, 14/11 1 Waingapu

Timor: 17/11 2 Bipolo

Flores: 23/11 6 Lubuan Bajo, Gorontalo

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ

Bali: 28/11 1 Denpasar

White-bellied Sea-Eagle (*Haliaeetus leucogaster*)

Timor: 17/11 1 Bipolo

Komodo: 24/11 2 Komodo, 24/11 4 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 26/11 1 Bali Barat

◀ **Short-toed Eagle (*Circaetus gallicus*)**

C. g. gallicus widespread in Europe and Asia

Sumba: 10/11 Langgaliru NP 3, 11/11 3 Lewa KM 51, 12/11 1 Watumbelar, 13 and 14/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 1 Bipolo, 18/11 1 Camplong

Crested Serpent-Eagle (*Spilornis cheela*)

S. c. bido endemic to Java and Bali

Bali: 26/11 2 Bali Barat, 27/11 3 Bali Barat, Grazingland Savannah

Black Eagle (*Ictinaetus malayensis*)

Bali: 26 and 27/11 1 imm Bali Barat, Grazingland Savannah

◀ **Bonelli's Eagle (*Hieraaetus fasciatus*)**

H. f. renschi endemic to the Ls Sundas

Timor: 17/11 1 imm Bipolo (TWJ)

Flores: 21/11 2 Poco Ranaka

Hawk-Eagle sp

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka

Flores Hawk-Eagle (*Spizaetus floris*)

Endemic to Sumbawa, Komodo, Flores and Paloe

Flores: 19/11 1 Ranamese

Variable Goshawk (*Accipiter novaehollandiae*)

A. n. sylvestris endemic to the W Ls Sundas

Sumba: 11/11 2-3 Lewa KM 51, 12/11 1 Watumbelar

Flores: 20/11 2 Kisol, 23/11 2 Puarlolo

◀ **Chinese Goshawk (*Accipiter soloensis*)**

Timor: 15/11 6 Oelnasi (photo cem), 18/11 2 males Camplong (photo twj)

Flores: 22/11 1 Sano Nggoang Lake

Bali: 29/11 2 migrating Udayana Kingfisher Eco Lodge

Japanese Sparrowhawk (*Accipiter gularis*)

Bali: 27/11 1 migrating Bali Barat

Besra (*Accipiter virgatus*)

A. v. quinquefasciatus endemic to Flores. Timor!

Timor: 18/11 1 1k Camplong is most likely this species - Photo

Brown Goshawk (*Accipiter fasciatus*)

A. f. hellmayri endemic to Roti, Semau and Timor. *A. f. fasciatus* endemic to Timor alone

Timor: 16/11 1 Genung Mutis

◀ **Spotted Kestrel (*Falco moluccensis*)**

Endemic to Indonesia

F. m. microbalia endemic to Java, Ls Sundas and Sulawesi

Sumba: 9/11-09 1 Waingapu, 1 Lewa, 11/11 1 Lewa KM 51, 11/11 1 Langgaliru NP, 12/11 1 Lewa-Waingapu, 1 Waingapu-Rende, 14/11 1 Waingapu airport.

Timor: 17/11 2 Bipolo

Flores: 20/11 1 Ranamese, 22/11 2 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 23/11 1 Puarlolo

Komodo: 24/11 3 Lubuan Bajo-Komodo 24/11 1 Komodo National Park HQ

Australian Hobby (*Falco longipennis*)

Komodo: 24/11 1 Lubuan Bajo-Komodo

Red-backed Buttonquail (*Turnix maculosus*)

T. m. sumbana endemic to Sumba

Sumba: 12/11 1 Watumbelar

Barred Buttonquail (*Turnix suscitator*)

T. s. powelli endemic to W Ls Sundas

Flores: 22/11 1 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Sumba Buttonquail (*Turnix everetti*)

Endemic to Sumba

Sumba: 13/11 5 Yumbu.

◀ **Buff-banded Rail (*Gallirallus philippensis*)**

G. p. philippensis endemic to Sulawesi, Sumba, Timor etc.

Sumba: 13 and 14/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 3 Bipolo

White-breasted Waterhen (*Amaurornis phoenicurus*)

Bali: 8,9 and 28/11 1 Udayani Eco Lodge, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Purple Swampen (*Porphyrio porphyrio*)

P. p. samoensis for parts of the Ls Sundas, Moluccas, New Guinea

Sumba: 13 and 14/11 2 Padadita.

Common Moorhen (*Gallinula chloropus*)

G. c. orientalis for Philippine, Indonesia etc.

Sumba: 13 and 14/11 2 Padadita.

Flores: 20/11 3 Ranamese

Beach Thick-knee (*Burhinus magnirostris*)

Bali: 26/11 2 Bali Barat

Grey Plover (*Pluvialis squatarola*)

Sumba: 12/11 15 Waingapu

Bali: 29/11 2 Nusa Dua Recycling Water

Pacific Golden Plover (*Pluvialis fulva*)

Sumba: 12/11 5 Waingapu, 13 and 14/11 2 Padadita.

Timor: 17/11 20 Bipolo

Flores: 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo

Lesser Sand-plover (*Charadrius mongolus*)

Sumba: 12/11 50 Waingapu, 14/11 5 Padadita.

Timor: 17/11 5 Bipolo

Flores: 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo

Greater Sand-plover (*Charadrius leschenaultii*)

Sumba: 12/11 10 Waingapu

Timor: 17/11 1 Bipolo

Flores: 23/11 10 Lubuan Bajo, Gorontalo

Red-capped Plover (*Charadrius ruficapillus*)

Timor: 17/11 135 Bipolo

Malaysian Plover (*Charadrius peronii*)

Sumba: 14/11 5 Padadita.

Javan Plover (*Charadrius javanicus*)

Endemic to Java and Bali

Flores: 23/11 15 Lubuan Bajo, Gorontalo

Little Ringed Plover (*Charadrius dubius*)

C. d. curonicus is the SSP likely to occur in Wallacea (also Europe and S Asia). *C. d. jerdoni* (India and SE Asia) and *C. d. dubius* (Phillippines to New Guinea) might be seen in Indonesia too

Sumba: 13/11 1 and 14/11 2 Padadita.

Flores: 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Oriental Plover (*Charadrius veredus*)

Sumba: 14/11 3 Padadita.

White-headed Stilt (*Himantopus leucococephalus*)

Sumba: 13 and 14/11 5 Padadita.

Timor: 17/11 40 Bipolo

Black-winged Stilt (*Himantopus himantopus*)

Timor: 17/11 5 Bipolo

Terek Sandpiper (*Xenus cinereus*)

Sumba: 12/11 10 Waingapu

Timor: 17/11 1 Bipolo

Common Sandpiper (*Actitis hypoleucos*)

Sumba: 12/11 30 Waingapu, Sumba: 14/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 25 Bipolo, 18/11 4 Kupang

Flores: 22/11 3 Sano Nggoang Lake, 23/11 10 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 26/11 1 Bali Barat, 27/11 10 Gilimanuk, Bali: 29/11 16 Nusa Dua Recycling Water

Marsh Sandpiper (*Tringa stagnatilis*)

Timor: 17/11 15 Bipolo

Flores: 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo

Gray-tailed Tattler (*Tringa brevipes*)

Sumba: 12/11 50 Waingapu

Timor: 17/11 1 Bipolo, 18/11 1 Kupang

Bali: 27/11 20 Gilimanuk, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Common Greenshank (*Tringa nebularia*)

Sumba: 12/11 15 Waingapu, 13/11 11 Padadita.

Timor: 17/11 50 Bipolo

Flores: 23/11 5 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 29/11 2 Nusa Dua Recycling Water

Wood Sandpiper (*Tringa glareola*)

Sumba: 12/11 40 Waingapu, 13/11 5 Padadita.

Timor: 17/11 40 Bipolo

Flores: 23/11 20 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 29/11 1 Nusa Dua Recycling Water

Common Redshank (*Tringa tetanus*)

T. t. eurhinus for C & E Asia

Sumba: 12/11 1 Waingapu

Flores: 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Curlew sp.

Bali: 26/11 10 Bali Barat

Little Curlew (*Numenius minutus*)

Sumba: 14/11 5 Padadita.

Timor: 17/11 1 Bipolo

Whimbrel (*Numenius phaeopus*)

N. p. variegatus from E Siberia to Australia

Sumba: 12/11 70 Waingapu

Timor: 17/11 15 Bipolo

Flores: 23/11 5 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 27/11 30 Gilimanuk, 29/11 10 Nusa Dua Recycling Water

Far Eastern Curlew (*Numenius madagascariensis*)

Sumba: 12/11 4 Waingapu

Timor: 17/11 10 Bipolo

Bar-tailed Godwit (*Limosa lapponica*)

Sumba: 12/11 15 Waingapu

Sanderling (*Calidris alba*)

Sumba: 12/11 1 Waingapu

Timor: 18/11 2 Island off Kupang

Red-necked Stint (*Calidris ruficollis*)

Sumba: 12/11 30 Waingapu, 13/11 4 and 14/11 10 Padadita.

Timor: 17/11 100 Bipolo

Long-toed Stint (*Calidris subminuta*)

Timor: 17/11 40 Bipolo

Sharp-tailed Sandpiper (*Calidris acuminata*)

Timor: 17/11 20 Bipolo

Curlew Sandpiper (*Calidris ferruginea*)

Timor: 17/11 2 Bipolo

Broad-billed Sandpiper (*Limicola falcinellus*)

L. f. sibirica for NE Sibiria to Australia

Timor: 17/11 1 Bipolo (TWJ)

Swinhoe’s Snipe (*Gallinago megala*)

Sumba: 14/11 1 Padadita.

Red-necked Phalarope (*Phalaropus lobatus*)

Komodo: 24/11 15 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 28/11 100 Tanalot

Australian Pratincole (*Stiltia isabella*)

Sumba: 13 and 14/11 10 Padadita.

Oriental Pratincole (*Glareola maldivarum*)

Sumba: 13/11 2 Padadita.

Bridled Tern (*Onychoprion anaethetus*)

O. a. anaethetus for Taiwan to Australia

Komodo: 24/11 1 ad Komodo

Roseate Tern (*Sterna dougallii*)

Komodo: 24/11 c. 100 + 4 Lubuan Bajo-Komodo A large dense flock of white terns behaving like waders. When going down on water, it was done by all of the flock. Flock not seen extremely well, but are most likely this species.

Black-naped Tern (*Sterna sumatrana*)

Bali: 26/11 20 Bali Barat

Common Tern (*Sterna hirundo*)

S. h. longipennis from NE Asia to New Guinea

Sumba: 12/11 1 Waingapu

Timor: 18/11 2 Kupang

Bali: 26/11 200 Bali Barat

Little Tern (*Sternula albifrons*)

S. a. sinensis for Japan and Indochina to New Guinea

Sumba: 12/11 10 Waingapu

Gull-billed Tern (*Gelochelidon nilotica*)

Timor: 17/11 6 Bipolo, 18/11 5 Kupang

Whiskered Tern (*Chlidonias hybrida*)

Sumba: 13/11 2 Padadita.

Timor: 17/11 1 Bipolo

Great Crested Tern (*Thalasseus bergii*)

T. b. cristata for Malaysia to E Australia

Sumba: 12/11 20 Waingapu

Timor: 18/11 10 Kupang

Komodo: 24/11 50 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 26/11 1 Bali Barat

Lesser Crested Tern (*Thalasseus bengalensis*)

T. b. torresii occurring in Bali and Wallacea etc.

Komodo: 24/11 15 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 26/11 2 Bali Barat

Crested/Lesser Crested Tern

Flores: 23/11 65 Lubuan Bajo, Gorontalo

Bali: 28/11 20 Tanalot

Pomarine Jaeger (*Stercorarius pomarinus*)

Timor: 18/11 2 ad Kupang

Bali: 28/11 5 Tanalot

Parasitic Jaeger (*Stercorarius parasiticus*)

Bali: 28/11 2 Tanalot

Jaeger sp.

Timor: 18/11 4 Kupang

Rock Pigeon (*Columba livia*)

Bali: 25/11 10 Bedegul-Adi Assri Hotel

Metallic Pigeon (*Columba vitiensis*)

C. v. metallica endemic to the Ls Sundas

Sumba: 11/11 1 Langgaliru NP

Timor: 15/11 2 Oelnasi, 16/11 4 Genung Mutis

Island Collared-Dove (*Streptopelia bitorquata*)

S. b. bitorquata endemic to Java, Bali and the Ls Sundas

Komodo (*bitorquata*): 24/11 1 Komodo National Park HQ

Bali: 26/11 50 Bali Barat

Spotted Dove (*Streptopelia chinensis*)

S. c. tigrina for Burma, Thailand, Indonesia etc.

Bali: 8-9/11 5 Udayani Eco Lodge, 25/11 20 Denpasar-Bedegul, Bali: 26/11 10 Bali Barat, 26/11 10 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 15 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 20 Bedegul Botanical Garden, 29/11 20 Nusa Dua Recycling Water

Sumba: 12/11 3 Watumbelar and 2 Lewa-Waingapu, 13 and 14/11 2 Padadita.
Timor: 16/11 6 Soe-Kupang, 16/11 10 Soe-Kupang, 17/11 10 Bipolo
Flores: 22/11 1 Sano Nggoang Lake, 23/11 5 Sano Nggoang Lake
Komodo: 24/11 4 Komodo National Park HQ

Red Collared Dove (*Streptopelia tranquebarica*)

Bangkok: 2 i lufthavnen

Ruddy Cuckoo-Dove (*Macropygia emiliana*)

Endemic to the Ls and Greater Sundas

Sumba: 11/11 2-3 Lewa KM 51, 12/11 1 Watumbelar

Little Cuckoo-Dove (*Macropygia ruficeps*)

M. r. ruficeps endemic to Java and Bali

Bali: 28/11 1 Bedegul Botanical Garden

Timor Black Pigeon (*Turacoena modesta*)

Endemic to the E Ls Sundas

Timor: 15/11 1 heard Oelnasi, 16/11 1 Soe-Kupang (TWJ)

Emerald Dove (*Chalcophaps indica*)

C. i. indica for India to Sunda I including Sumba and Flores. C. i. timorensis ("Green-winged Pigeon") endemic to Semau, Timor, Tanimbar etc.

Sumba: 10/11 3 Langgaliru NP, 12/11 1 Watumbelar, 13/11 1-2 Padadita.

Timor: 15/11 3 Oelnasi, 17/11 2 Bipolo, 18/11 3 Camplong

Flores: 19/11 1 Ranamese, 19/11 5 Kisol, 20/11 15 Kisol, 22/11 2 Sano Nggoang Lake, 23/11 15 Sano Nggoang Lake, 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 2 Bedegul Botanical Garden

Zebra Dove (*Geopelia striata*)

27/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 1 Bali Barat

Barred Dove (*Geopelia maugei*)

Endemic to the Ls Sundas and SE Moluccas. G. m. maugei endemic from Sumbawa to Timor

Timor: 16/11 2 Bipolo, 18/11 1 Camplong

Flores: 20/11 1 Kisol, 22/11 3 Sano Nggoang Lake

Komodo: 24/11 25 Komodo National Park HQ

Sumba Green-Pigeon (*Treron teysmannii*)

Endemic to Sumba

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51

Black-backed Fruit-Dove (*Ptilinopus cinctus*)

Endemic to the Ls Sundas and Bali.

P.c albocinctus endemic to Lombok, Sumbawa and Flores. P.c cinctus to Timor, Wetar and Romang

Flores: 19/11 1 Ranamese, 20/11 1 Kisol

Timor: 15/11 1 Oelnasi (TWJ), 16/11 1 Genung Mutis

◀Pink-necked Green Pigeon (*Treron vernans*)

T. v. purpurea endemic to S Borneo, Java to Sumbawa and Sulawesi

Bali: 26/11 10 Bali Barat, 26/11 15 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 50 Bali Barat, Grazingland Savannah, 29/11 50 Nusa Dua Recycling Water

Rose-crowned Fruit-Dove (*Ptilinopus regina*)

P. r. flavicollis endemic to Flores, Roti and W Timor

Timor: 15/11 15 Oelnasi, 17/11 8 Bipolo, 18/11 10 Camplong

Red-naped Fruit-Dove (*Ptilinopus dohertyi*)

Endemic to Sumba

Sumba: 10/11 2-4 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51

Black-naped Fruit-Dove (*Ptilinopus melanospilus*)

P. m. melanauchen endemic to Java and the W Ls Sundas

Sumba: 10/11 5 Langgaliru NP, 11/11 6-8 Lewa KM 5)1, 11/11 2 Langgaliru NP

Flores: 20/11 5 Kisol

◀Green Imperial-Pigeon (*Ducula aenea*)

D. a. aenea for Malaysia to Bali. *D. a. polia* endemic to the W Ls Sundas

Sumba: 9/11 1 Waingapu – Lewa, 11/11 5 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP, 12/11 3 Watumbelar

Flores: 22/11 2 Sano Nggoang Lake

Komodo: 24/11 15 Komodo National Park HQ

Bali: 26/11 3 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 3 Bali Barat, Grazingland Savannah

Pied Imperial-Pigeon (*Ducula bicolor*)

Komodo: 24/11 5 Lubuan Bajo-Komodo

Imperial Pigeon Sp.

Flores: 20/11 1 Kisol

Pink-headed Imperial-Pigeon (*Ducula rosacea*)

Endemic to Indonesia

Timor: 18/11 1 Camplong (TWJ)

Yellow-crested Cockatoo (*Cacatua sulphurea*)

Endemic to Indonesia. *C. s. citrinocristata* endemic to Sumba. *C. s. parcula* endemic to Komodo, Flores, Timor etc.

Sumba: 10/11 2-4 Langgaliru NP

Komodo: 24/11 9 Komodo National Park HQ

Rainbow Lorikeet (*Trichoglossus haematodus*)

T. h. weberi endemic to Flores

Flores: 22/11 1 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 22/11 4 Sano Nggoang Lake

◀Marigold Lorikeet (*Trichoglossus capistratus*)

Endemic to Sumba, Wetar and Timor

Sumba: 10/11 2 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51, 11/11 1 Langgaliru NP, 12/11 15 Watumbelar

Olive-headed Lorikeet (*Trichoglossus euteles*)

Endemic to the Ls Sundas

Timor: 16/11 50 Genung Mutis

Red-cheeked Parrot (*Geoffroyus geoffroyi*)

G. g. floresianus endemic to Sumbawa, Sumba, Flores etc.

Sumba: 10/11 10 Langgaliru NP, 11/11 15 Lewa KM 51, 11/11 3 Langgaliru NP, 12/11 5 Watumbelar

Flores: 19/11 1 Ranamese, 20/11 1 Kisol, 21/11 1 Golo Lusang

Great-billed Parrot (*Tanygnathus megalorhynchus*)

T. m. sumbensis endemic to Sumba

Sumba: 10/11 3 Langgaliru NP, 12/11 1 Watumbelar

Eclectus Parrot (*Eclectus roratus*)▶

E. r. cornelia endemic to Sumba

Sumba: 10/11 4 Langgaliru NP, 12/11 1 Watumbelar

Sunda Cuckoo (*Cuculus lepidus*)

Timor: 16/11 1 Genung Mutis, 16/11 1 Bipolo

Flores: 19/11 4 Ranamese, 20/11 1 Ranamese, 21/11 1 Poco Ranaka

Bali: 27/11 1 Bali Barat

Plaintive Cuckoo (*Cacomantis merulinus*)

C. m. lanceolatus endemic to Java and Bali

Bali: 29/11 1 Nusa Dua Recycling Water

Asian Koel (*Eudynamys scolopaceus*)

E. s. malayana for Malaysia, Thailand, Sumatra, Komodo, Flores etc.

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Australian Koel (*Eudynamys cyanocephalus*)

Sumba: 10/11 6 Langgaliru NP, 11/11 5 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP

Timor: 15/11 1 Oelnasi

Lesser Coucal (*Centropus bengalensis*)

Sumba: 11/11 2 Lewa KM 51

Flores: 22/11 2 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 22/11 1 Sano Nggoang Lake, 23/11 1 Sano Nggoang Lake-Lubuan Bajo

Bali: 26/11 2 Bali Barat, 26 and 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah

Barn Owl (*Tyto alba*)

T. a. sumbaensis endemic to Sumba

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP

Sumba Boobook (*Ninox rudolfi*)

Endemic to Sumba

Sumba: 10+11/11 1 heard Langgaliru NP

Little Sumba Hawk-Owl (*Ninox sumbaensis*)

Endemic to Sumba

Sumba: 10/11 2 heard Langgaliru NP, 11/11 2-3 heard Langgaliru NP

Sunda Scops-Owl (*Otus lempiji*)

Bali: 28/11 1 heard Udayani Eco Lodge (TWJ)

Moluccan Scops-Owl (*Otus magicus*)

O. m. albiventris endemic to Sumbawa, Flores etc.

Flores: 19/11 7 Kisol – one seen well

Scops Owl Sp

Flores: 23/11 1 Sano Nggoang Lake

Large-tailed Nightjar (*Caprimulgus macrurus*)

C. m. macrurus endemic to Java and Bali

Bali: 26/11 5 heard Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 1 heard Udayani Eco Lodge

Savanna Nightjar (*Caprimulgus affinis*)

C. a. affinis endemic to Greater Sundas including Bali. *C. a. kasuidori* endemic to Sumba and Sawu

Sumba: 12/11 2-3 Waingapu, 14/11 2 Rende.

Bali: 26/11 1 Bali Barat, 27/11 4 Bali Barat, Grazingland Savannah

Mees's Nightjar (*Caprimulgus meesi*)

Endemic to Sumba and Flores

Sumba: 10/11 og 11/11 1 Langgaliru NP

House Swit (*Apus nipalensis*)

Bali: 8/11 1 Udayani Eco Lodge, 9/11 2 Denpasar Airport, 26/11 50 Bali Barat, Grazingland Savannah

Timor: 18/11 1 Kupang

Fork-tailed Swift (*Apus pacificus*)

Timor: 15/11 3 Oelnasi, 17/11 3 Bipolo

Glossy Swiftlet (*Collocalia esculenta*)

C. e. sumbawae endemic to Sumba, Flores etc. *C. e. neglecta* endemic to Semau, Timor etc.

Sumba: Common

Timor: 16/11 100 Genung Mutis, 18/11 10 Kupang

Flores: 20/11 10 Kisol, 20/11 10 Ranamese, 21/11 10 Ruteng, 21/11 20 Poco Ranaka

Cave Swiftlet (*Collocalia linchi*)

C. l. dedii endemic to Bali and Lombok

Bali: 8-9/11 10 Udayani Eco Lodge, 25/11 Denpasar-Adi Assri Hotel 300, Bali: 26/11 20 Bali Barat, 26 and 27/11 10 Bali Barat, Grazingland Savannah

Edible-nest Swiftlet (*Aerodramus fuciphagus*)

Sumba: Seen often in wooded areas, less common than Glossy Swift.

Timor: 15/11 10 Oelnasi, 16/11 10 Genung Mutis, 17/11 5 Bipolo

Flores: 20/11 10 Kisol, 20/11 100 Ranamese, 21/11 40 Poco Ranaka, 21/11 20 Golo Lusang, Flores: 23/11 20 Lubuan Bajo, Gorontalo, 25/11 250 migrating ubuan Bajo

Bali: 26 and 27/11 20 Bali Barat, 26/11 Adi Assri Hotel 10, 26/11 30 Bali Barat, Grazingland Savannah

Grey-rumped Treeswift (*Hemiprocne longipennis*)

H. l. longipennis endemic to Java and Bali

Bali: 26/11 6 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 3 Bali Barat

Common Kingfisher (*Alcedo atthis*)

A. a. floresiana endemic from Bali to Timor

Sumba: 12/11 1 Waingapu, 14/11 1 Padadita.

Timor: 17/11 1 Bipolo, 18/11 1 Kupang

Flores: 23/11 1 Lubuan Bajo, Gorontalo

Small Blue Kingfisher (*Alcedo coeruleus*)

Endemic to Java, Bali and W Ls Sundas.

Bali: 27/11 1 Gilimanuk, 29/11 15 Nusa Dua Recycling Water

◀Rufous-backed Kingfisher (*Ceyx rufidorsa*)

Bali: 27/11 2 Bali Barat

Javan Kingfisher (*Halcyon cyanoventris*)

Endemic to Java and Bali.

Bali: 25/11 1 Denpasar-Bedegul, 26/11 1 Bali Barat, 28/11 1 Bedegul-Denpasar

Collared Kingfisher (*Todiramphus chloris*)

T. c. palmeri endemic to Java and Bali. *T. c. chloris* for E Indonesia and NewGuinea

Bali: 8-9/11 1 Udayani Eco Lodge, 26/11 3 Bali Barat, 26/11 1 Adi Assri Hotel, 26/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 10 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 2 Gilimanuk, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Sumba: 9/11 1 waingapu – Lewa, 11/11 1 Lewa KM 51

Timor: 16/11 1 Soe-Kupang, 17/11 5 Bipolo

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Sacred Kingfisher (*Todiramphus sanctus*)

T. s. sanctus for Australia, Indonesia etc.

Timor: 17/11 1 Bipolo

Cinnamon-banded Kingfisher (*Todiramphus australasia*)

Endemic to the Ls Sundas. *T. a. australasia* endemic Sumba, Timor etc.

Sumba: 10/11 2 heard Langgaliru NP, 11/11 1 heard Lewa KM 51

Timor: 15/11 1 seen very well Oelnasi

White-rumped Kingfisher (*Caridonax fulgidus*)

Endemic to the W Ls Sundas

Flores: 19 and 20/11 2 heard Kisol, 20/11 1 heard Ranamese, 21/11 2 heard Poco Ranaka, 22/11 1 heard Sano Nggoang Lake

Kingfisher sp

Sumba: 11/11 2 Langgaliru NP

Chestnut-headed Bee-eater (*Merops leschenaulti*)

M. l. quinticolor endemic to Java and Bali

Bali: 27/11 2 Adi Assri Hotel (CAH)

Rainbow Bee-eater (*Merops ornatus*)

Timor: 15/11 10 Oelnasi, 16/11 10 Genung Mutis, 17/11 50 Bipolo

Blue-tailed Bee-eater (*Merops philippinus*)

Sumba: 9/11 1 Waingapu Airport, 12/11 10 Watumbelar, 10 Lewa-Waingapu and 120 Waingapu, 14/11 1 Padadita.

Flores: 19 and 20/11 up to 10 Kisol, 22/11 5 Ruteng-Sano Nggoang Lake, Flores: 23/11 50 Lubuan Bajo, Gorontalo

Komodo: 24/11 2 Lubuan Bajo-Komodo 24/11 5 Komodo National Park HQ

Bali: 26/11 3 Bali Barat, 26/11 25 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 15 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 5 Bali Barat, 27/11 5 Adi Assri Hotel

Dollarbird (*Eurystomus orientalis*)

Timor: 17/11 1 Bipolo (TWJ)

Lineated Barbet (*Megalaima lineata*)

M. l. lineata endemic to Java and Bali

Bali: 26 and 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah

Blue-eared Barbet (*Megalaima australis*)

M. a. hebereri endemic to Bali

Bali: 28/11 3 Bedegul Botanical Garden

Coppersmith Barbet (*Megalaima haemacephala*)

M. h. rosea endemic to Java and Bali

Bali: 26/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 7 Bali Barat, Grazingland Savannah

Fulvous-breasted Woodpecker (*Dendrocopos macei*)

D. m. analis endemic to Indonesia

Bali: 27/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 4 Bali Barat, 28/11 2 Bedegul Botanical Garden, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Brown-capped Woodpecker (*Dendrocopos moluccensis*)

D. m. grandis endemic to W Ls Sundas

Flores: 20/11 2 Kisol, 20/11 2 Ranamese, Flores: 21/11 1 Poco Ranaka, 22/11 2 Sano Nggoang Lake

Common Flameback (*Dinopium javanense*)

D. j. exsul endemic to E Java and Bali

Bali: 26/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 1 Bali Barat

◀Sumba Hornbill (*Aceros everetti*)

Endemic to Sumba

Sumba: 11/11 1 Langgaliru NP

Oriental Pied Hornbill (*Anthracoceros albirostris*)

Bali: 26/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah

Elegant Pitta (*Pitta elegans*)

P. e. maria endemic to Sumba and S Flores. *P. e. concinna* endemic to Flores

Sumba: 10/11 15 heard Langgaliru NP, 11/11 2 heard Lewa KM 51, 11/11 5 Langgaliru NP, 12/11 5 Watumbelar

Flores: 19/11 5 Kisol, 20/11 1 Ranamese

Banded Pitta (*Pitta guajana*)

P. g. guajana endemic to E Java and Bali

Bali: 26/11 3 heard Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 5 heard Bali Barat, Grazingland Savannah

Sunda Honeyeater – Scaly-crowned Honeyeater (*Lichmera lombokia*)

Endemic to the W Ls Sundas

Flores: 19/11 1 Ranamese, 21/11 1 Poco Ranaka, 21/11 10 Golo Lusang

Indonesian Honeyeater (*Lichmera limbata*)

L. l. limbata endemic to Bali and the Ls Sunda.

Sumba: 10/11 3 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51 and 1 Lewa, 12/11 5 Watumbelar and 1 Lewa-Waingapu.

Bali: 28/11 20 Bedegul Botanical Garden

Yellow-eared Honeyeater (*Lichmera flavicans*)

Endemic to Timor

Timor: 16/11 50 Genung Mutis

Streak-breasted Honeyeater (*Meliphaga reticulata*)

Endemic to Timor and Semau

Timor: 15/11 25 Oelnasi, 18/11 15 Camplong

Black-breasted Myzomela (*Myzomela vulnerata*)

Endemic to Timor

Timor: 15/11 1 Oelnasi, 16/11 1 Genung Mutis, 18/11 4 Camplong

Sumba Myzomela (*Myzomela dammermani*)

Endemic to Sumba

Sumba: 11/11 6 Lewa KM 51

Timor Friarbird (*Philemon inornatus*)

Endemic to Timor

Timor: 15/11 10 Oelnasi, 16/11 2 Genung Mutis, 17/11 3 Bipolo, 18/11 4 Camplong

Helmeted Friarbird (*Philemon buceroides*)

P. b. negletus endemic to the W Ls Sundas. *P. b. buceroides* for Timor, Sawu, Wetar, NW Australia, etc.

Sumba: 10/11 5 Langgaliru NP, 11/11 10 Lewa KM 51, 11/11 1 Langgaliru NP, 12/11 10 Watumbelar

Timor: 15/11 10 Oelnasi, 17/11 3 Bipolo

Flores: 19/11 10 Ranamese, 20/11 10 Kisol, 20/11 3 Ranamese, 22/11 5 Sano Nggoang Lake

Komodo: 24/11 20 Komodo National Park HQ

Long-tailed Shrike (*Lanius schach*)

L. s. bentet from Malaysia to Ls Sundas

Timor: 15/11 1 Soe and 1 Oelnasi, 17/11 3 Bipolo

Bali: 26 and 27/11 2 Adi Assri Hotel, 28/11 2 Adi Assri Hotel-Bedegul, 28/11 1 Bedegul Botanical Garden

Wallacean Cuckoo-Shrike (*Coracina personata*)

Endemic to the Ls Sundas and SE Moluccas.

C.p.sumbensis endemic for Sumba. *C.p.personata* endemic for E. Ls. Sundas. *C.p.floris* endemic for W. Ls. Sundas.

Sumba: 10/11 5 Langgaliru NP, 11/11 1 Langgaliru NP

Timor: 17/11 2 Bipolo

Flores: 20/11 1 Ranamese

Sumba Cuckoo-Shrike (*Coracina dohertyi*)

Endemic to the W Ls Sunda

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP (TWJ), 11/11 2 Langgaliru NP (SP, TWJ)

Flores: 21/11 2 Poco Ranaka

Black-faced Cuckoo-Shrike (*Coracina novaehollandiae*)

C. n. javansis endemic to Java and Bali

Bali: 27/11 1 Bali Barat

White-shouldered Triller (*Lalage sueurii*)

Endemic to Indonesia

Sumba: Common around Yumbu and Padadita.

Timor: 15/11 5 Oelnasi, 17/11 100 Bipolo

Bali: 26/11 2 Bali Barat, 26/11 2 Adi Assri Hotel, 29/11 2 Nusa Dua Recycling Water

Flores Minivet (*Pericrocotus lansbergei*)

Endemic to Flores and Sumbawa

Flores: 20/11 10 Ranamese, 21/11 2 Poco Ranaka, 21/11 1 Golo Lusang

Small Minivet (*Pericrocotus cinnamomeus*)

P. c. saturatus endemic to Java and Bali

Bali: 26/11 2 Bali Barat

Black-winged Flycatcher-Shrike (*Hemipus hirundinaceus*)

Bali: 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah

Common Iora (*Aegithina tiphia*)

A. t. scapularis endemic to Java and Bali

Bali: 8-9/11 5 Udayani Eco Lodge, 26/11 10 Bali Barat, 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 4 Bali Barat, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Racket-tailed Treepie (*Crypsirina temia*)

Bali: 8/11 2 Udayani Eco Lodge (JRJ), 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah

Flores Crow (*Corvus florensis*)

Endemic to Flores

Flores: 19-20/11 10 Kisol,

Large-billed Crow (*Corvus macrorhynchos*)

C. m. macrorhynchos for Malaysia to Sunda I

Sumba: Common but not numerous

Timor: 16/11 40 Genung Mutis and 1 Soe-Kupang, 17/11 2 Bipolo

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ

Bali: 28/11 2 Adi Assri Hotel-Bedegul

Black-naped Monarch (*Hypothymis azurea*)

H. a. symmixta endemic to the Ls Sundas. *H. a. javana* endemic to Java and Bali

Flores: 20/11 5 Kisol, 25/11 1 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 3 Komodo National Park HQ

Bali: 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah

Flores Monarch (*Monarcha sacerdotum*)

Endemic to Flores

Flores: 23/11 2 Puarlolo

Asian Paradise-Flycatcher (*Terpsiphone paradisi*)

T. p. floris endemic to Sumbawa, Flores etc. *T. p. sumbaensis* endemic to Sumba

Sumba (*sumbaensis* - E): 10/11 5 Langgaliru NP, 11/11 5 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP, 12/11 7 Watumbelar

Flores (*floris*): 20/11 1 Kisol

Bali: 28/11 1 Bedegul Botanical Garden

Spectacled Monarch (*Monarcha trivirgatus*)

M. t. trivirgatus endemic to the Ls Sundas

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51

Broad-billed Flycatcher (*Myiagra ruficollis*)

M. r. ruficollis endemic to Sumba, Timor, Djampea I etc.

Sumba: 12/11 8 Watumbelar and 1 Waingapu

Timor: 17/11 1 Bipolo

Australasian Bushlark (*Mirafra javanica*)

M. j. parva endemic to W Ls Sundas.

Sumba: 13/11 30 Yumbu, 14/11 1 Padadita.

Barn Swallow (*Hirundo rustica*)

H. r. gutturalis for NE Asia to New Guinea

Bangkok: 15 i lufthavnen

Sumba: 10/11 2 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51, 11/11 30 Lewa, 12/11 20 Lewa-Waingapu.

Flores: 14/11 2 Airport, 20/11 5 Kisol, 22/11 5 Sano Nggoang Lake, 23/11 10 Lubuan Bajo, Gorontalo

Timor: 17/11 10 Bipolo

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ, 24/11 6 Lubuan Bajo-Komodo

Bali: 26/11 100 Bali Barat, 26/11 25 Bali Barat, Grazingland Savannah, 29/11 15 Nusa Dua Recycling Water

Pacific Swallow (*Hirundo tahitica*)

H. t. javanica endemic to the Ls Sundas, Sulawesi and Moluccas. *H. t. mallopega* endemic to E Sumatra, Java, Bali etc.

Bali: 9/11 1 Udayani Eco Lodge (CAH)

Sumba: 12/11 2 Lewa-Waingapu, 13/11 30 Rende.

Striated Swallow (*Hirundo striolata*)

H. s. striolata for Taiwan to Ls Sundas

Sumba: 13/11 1 Rende

Timor: 16/11 15 Genung Mutis-Soe, 17/11 10 Bipolo

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Tree Martin (*Petrochelidon nigricans*)

P. n. timoriensis endemic to Timor

Timor: 15/11 15 Oelnasi, 16/11 10 Genung Mutis, 17/11 10 Bipolo

Great Tit (*Parus major*)

P. m. cinereus endemic to Java, Bali and Ls Sundas

Sumba: 10/11 2 Langgaliru NP, 10/11 1 Lewa, 11/11 1 Lewa KM 51, 12/11 1 Lewa

Flores: 20/11 1 Kisol, 21/11 2 Poco Ranaka

Bali: 26/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 2 Bedegul Botanical Garden

Sooty-headed Bulbul (*Pycnonotus aurigaster*)

P. a. aurigaster endemic to Indonesia

Bali: 8-9/11 7 Udayani Eco Lodge, 27/11 2 Gilimanuk, 28/11 1 Denpasar

Yellow-vented Bulbul (*Pycnonotus goiavier*)

P. g. analis endemic to Java, Bali, Lombok and S Sulawesi

Bali: Common

Grey-cheeked Bulbul (*Alophoixus bres*)

A. b. balicus endemic to E Java and Bali

Bali: 26/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah (CAH)

Russet-capped Tesia (*Tesia everetti*)

Endemic to Sumbawa and Flores. *T. e. everetti* endemic to Flores

Flores: 19/11 10 Ranamese, 20/11 4 Kisol, 20/11 1 Ranamese, 21/11 4 Poco Ranaka. 21/11 1 Golo Lusang, 22/11 4 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 22/11 3 Sano Nggoang Lake, 23/11 3 Puarlolo

Timor Stubtail (*Urosphena subulata*)

Endemic to the E Ls Sundas. U. s. subulata endemic to Timor

Timor: 15/11 1 Oelnasi, 17/11 1 Bipolo, 18/11 4 Camplong

Zitting Cisticola (*Cisticola juncidis*)

C. j. fuscicapilla endemic to E Java, Ls Sundas and Moluccas

Sumba: 11/11 3 Lewa KM 51, 14/11 3 Padadita.

Timor: 17/11 10 Bipolo

Flores: 25/11 3 Lubuan Bajo

Golden-headed Cisticola (*Cisticola exilis*)

C. e. lineocapilla for Java, Ls Sundas and N Australia

Timor: 17/11 1 Bipolo

Bar-winged Prinia (*Prinia familiaris*)

Endemic to Sumatra, Java and Bali

Bali: 8-9 and 28/11 4 Udayani Eco Lodge, 26/11 3 Bali Barat, 26-27/11 2 Adi Assri Hotel, 29/11 6 Nusa Dua Recycling Water

Clamorous Reed-Warbler (*Acrocephalus stentoreus*)

A. s. sumbae endemic to Moluccas, Buru, Sumba and Timor

Sumba: 14/11 1 Padadita.

Olive-backed Tailorbird (*Orthotomus ruficeps*)

Endemic to Java and Bali

Bali: 8-9/11 5 Udayani Eco Lodge, 26/11 3 Bali Barat, 26/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah,

Tailorbird sp.; 28/11 4 Bedegul Botanical Garden

Arctic Warbler (*Phylloscopus borealis*)

Sumba: 11/11 1 Lewa KM 51

Flores: 25/11 1 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 4 Komodo National Park HQ

Timor Leaf-Warbler (*Phylloscopus presbytes*)

Endemic to Timor

Timor: 17/11 3 Bipolo, 21/11 10 Poco Ranaka

Flores Leaf-Warbler (*Phylloscopus floris*)

Endemic to Flores

Flores: 19/11 4 Ranamese, 20/11 2 Kisol, 20/11 2 Ranamese, 21/11 20 Golo Lusang

Buff-banded Bushbird (*Buettikofarella bivittata*)

Endemic to Timor

Timor: 15/11 2 heard Oelnasi, 18/11 3 heard Camplong

Snowy-browed Flycatcher (*Ficedula hyperythra*)

F. h. vulcani endemic to Java and Bali

Bali: 28/11 1 pair Bedegul Botanical Garden

Little Pied Flycatcher (*Ficedula westermanni*)

Timor: 16/11 1 Genung Mutis

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka

Bali: 28/11 2 Bedegul Botanical Garden

Black-banded Flycatcher (*Ficedula timorensis*)

Endemic to Timor

Timor: 18/11 2 pairs Camplong – two observations

Timor Blue-Flycatcher (*Cyornis hyacinthinus*)

Endemic to E Ls Sundas. C. h. hyacinthinus endemic to Semau and Timor.

Timor: 15/11 5 Oelnasi, 16/11 4 Genung Mutis, 18/11 2 Camplong

Fulvous-chested Jungle-Flycatcher (*Rhinomyias olivacea*)

R. o. olivacea for Malaysia, Burma, Bali etc.

Bali: 26/11 3 Bali Barat, 28/11 1 Bedegul Botanical Garden

Flores Jungle-Flycatcher (*Rhinomyias oscillans*)

R. o. oscillans endemic to Flores

Flores: 19 and 20/11 1 Ranamese, 20/11 1 Kisol, 21/11 1 Poco Ranaka

Sumba Jungle-Flycatcher (*Rhinomyias stresemanni*)

Endemic to Sumba

Sumba: 10/11 2 Langgaliru NP

Asian Brown Flycatcher (*Muscicapa dauurica*)

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka

Sumba Flycatcher (*Ficedula harterti*)

Endemic to Sumba

Sumba: 11/11 1 Lewa KM 51 (TWJ, Freddy), 12/11 5 Watumbelar – one seen by (TWJ, ALM, CEM and JRJ)

Grey-headed Canary-Flycatcher (*Culicicapa ceylonensis*)

C. c. connectens endemic to Sumba

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 5 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP

Oriental Magpie-Robin (*Copsychus saularis*)

C. s. amoenus endemic to E Java and Bali

27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah

Pied Bushchat (*Saxicola caprata*)

S. c. francki endemic to Sumba. *S. c. fruticola* endemic to the W Ls Sundas except Sumba. *S. c. pyrrhonota* endemic to E Ls Sundas except Tanimbar and Babar

Sumba: 9/11 1 waingapu – Lewa, 11/11 4 Lewa KM 51. Beside that very widespread and common in dry areas around Waingapu.

Timor: 16/11 6 Soe-Kupang, 17/11 10 Bipolo, 18/11 4 Camplong

Flores: Common and widespread.

Timor Bushchat (*Saxicola gutturalis*)

Endemic to Timor and Semau. S. g. gutturalis endemic to Timor

Timor: 15/11 2 pairs Oelnasi, 18/11 2 pairs Camplong

Javan Whistling-Thrush (*Myiophonus glaucinus*)

M. g. glaucinus endemic to Java and Bali

Bali: 28/11 1 Bedegul Botanical Garden

Chestnut-capped Thrush (*Zoothera interpres*)

Z. i. interpres for Thailand and W Indonesia

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka

Orange-banded Thrush (*Zoothera peronii*)

Endemic to the E Ls Sundas. Z. p. peronii endemic to W Timor

Timor: 15/11 1 Oelnasi, 17/11 3 Bipolo, 18/11 3 Camplong

Chestnut-backed Thrush (*Zoothera dohertyi*)

Endemic to the Ls Sundas except Tanimbar

Sumba: 10/11 3 Langgaliru NP, 12/11 1 Watumbelar

Island Thrush (*Turdus poliocephalus*)

T. p. schlegelii endemic to W Timor

Timor: 16/11 3 Genung Mutis

Lesser Shortwing (*Brachypteryx leucophrys*)

B. l. leucophrys endemic to Indonesia

Bali: 28/11 4 heard Bedegul Botanical Garden

Brown-capped Fantail (*Rhipidura diluta*)

R. d. diluta endemic to Flores and Lomblen

Flores: 19 and 20/11 2 Ranamese, 20/11 2 Kisol, 21/11 4 Poco Ranaka, 21/11 4 Golo Lusang, 22/11 2 Sano Nggoang Lake, 23/11 1 Puarlolo, 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo

Northern Fantail (*Rhipidura rufiventris*)

R. r. rufiventris endemic to Semau, Timor and Jaco

Timor: Common and widespred in wooded areas.

Pied Fantail (*Rhipidura javanica*)

R. j. javanica to Java and Bali.

Bali: 9 and 28/11 1 Udayani Eco Lodgen ,26/11 2 Bali Barat, 27/11 1 Bali Barat, 29/11 5 Nusa Dua Recycling Water

Rufous Fantail (*Rhipidura rufifrons*)

R. r. semicollaris endemic to Flores, Sawu, Timor etc.

Timor: 15/11 3 Oelnasi, 16/11 4 Genung Mutis, 17/11 10 Bipolo, 18/11 8 Camplong

Arafura Fantail (*Rhipidura dryas*)

Sumba: 10/11 3 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51, 13/11 1 Rende, 14/11 1 Padadita.

Mangrove Whistler (*Pachycephala grisola*)

27/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah

Golden Whistler (*Pachycephala pectoralis*)

P. p. fulviventris endemic to Sumba. *P. p. fulvotincta* endemic to Komodo, Flores etc.

Sumba: 10/11 10 Langgaliru NP, 11/11 1 Lewa KM 51, 12/11 3 Watumbelar

Flores: 19 /11 2 Ranamese, 19 and 20/11 10 Kisol, 23/11 1 Puarlolo

Bare-throated Whistler (*Pachycephala nudigula*)

Endemic to the *W Ls Sundas*. *P. n. nudigula* endemic to Flores

Flores: 19-20/11 2-4 Ranamese, 21/11 4 Poco Ranaka

Fawn-breasted Whistler (*Pachycephala orpheus*)

Endemic to the *E Ls Sundas*

Timor: 15/11 3 Oelnasi, 17/11 10 Bipolo, 18/11 6 Camplong

Pygmy Wren-Babbler (*Pnoepyga pusilla*)

P.p. everetti endemic to Flores

Flores: 20/11 2 Ranamese, 21/11 6 Golo Lusang

Oriental White-eye (*Zosterops palpebrosus*)

Z. p. unicus endemic to Sumbawa and Flores

Flores: 19-20/11 10 Ranamese, 21/11 20 Poco Ranaka, 21/11 2 Golo Lusang

Mountain White-eye (*Zosterops montanus*)

Z. m. montanus endemic to Greater and *Ls Sundas*, Sulawesi except S Sumatra

Timor: 16/11 15 Genung Mutis.

Flores: common around Ruteng, Ranamese and Poco Ranaka.

Bali: 28/11 10 Bedegul Botanical Garden

Yellow-bellied White-eye (*Zosterops chloris*)

Endemic to Indonesia. *Z.c.intermedius* endemic to Sumbawa, Flores, Komodo, SW Sulawesi etc.

Flores: 23/11 4 Puarlolo

Komodo: 24/11 6 Komodo National Park HQ

Bali: 28/11 3 Bedegul Botanical Garden

Ashy-bellied White-eye (*Zosterops citronella*)

Z. c. citronella endemic to Sumba, Sawu, Roti and Timor

Sumba: Common and widespread

Timor: Common in lowland

Yellow-spectacled White-eye (*Zosterops wallacei*)

Endemic to the *W Ls Sundas*

Sumba: 10/11 15 Langgaliru NP, 11/11 6 Lewa KM 51, 11/11 1 Langgaliru NP, 12/11 2 Watumbelar

Flores: 19 and 20/11 2-5 Ranamese, 21/11 5 Poco Ranaka

Javan Grey-throated White-eye (*Lophozosterops javanicus*)

Endemic to Java and Bali. *L. j. elongatus* endemic to E Java and Bali

Bali: 28/11 15 Bedegul Botanical Garden

◀ **White-browed White-eye (*Lophozosterops superciliaris*)**

Endemic to the W Ls Sundas. L. s. superciliaris endemic to Flores

Flores: 19 and 20/11 10 Ranamese, 21/11 20 Poco Ranaka, 21/11 7 Golo Lusang

Dark-crowned White-eye (*Lophozosterops dohertyi*)

Endemic to the W Ls Sundas. L. d. subcristatus endemic to Flores

Flores: 19 /11 2 Ranamese, 20/11 1 Kisol, 21/11 1 Poco Ranaka, 23/11 1 Puarlolo

Flores White-eye (*Heleia crassirostris*)

Endemic to Flores and Sumbawa

Flores: 19-20/11 5 Kisol, 21/11 3 Golo Lusang

Plain Gerygone (*Gerygone inornata*)

Endemic to Sawu, Roti, Timor and Wetar

Timor: Common and widesped

Golden-bellied Gerygone (*Gerygone sulphurea*)

G. s. sulphurea endemic to Flores, Besar, Solor etc.

Flores: 20/11 5 Ranamese, 21/11 10 Poco Ranaka, 22/11 1 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo, 25/11 2 Lubuan Bajo

Plain-throated Sunbird (*Anthreptes malacensis*)

A. m. rubrigena endemic to Sumba. A. m. convergens endemic to the rest of the Ls Sundas

Sumba: 10-11/11 Lewa, 12/11 1 Watumbelar, 13 and 14/11 2 Padadita.

Flores: 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo

◀ **Olive-Backed Sunbird (*Nectarinia jugularis*)**

N. j. ornata endemic to Sumatra, Borneo, Java, Bali and Ls Sundas,

Bali: 8-9/11 4 Udayani Eco Lodge, 26/11 5 Bali Barat, 27/11 15 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 4 Adi Assri Hotel, 28/11 5 Bedegul Botanical Garden, 29/11 10 Nusa Dua Recycling Water

Flores: 20/11 4 Kisol, 21/11 2 Poco Ranaka, 22/11 1 Sano Nggoang Lake, 25/11 2 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 1 Komodo National Park HQ

◀ **Apricot-breasted Sunbird (*Cinnyris buettikoferi*)**

Endemic to Sumba

Sumba: 10/11 1 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51, 12/11 3 Watumbelar

Flame-breasted Sunbird (*Cinnyris solaris*)

Endemic to the Ls Sundas. C s. solaris endemic to Sumbawa, Komodo, Flores, Timor etc.

Timor: 17/11 4 Bipolo, 18/11 2 Camplong

Flores: 19 and 20/11 1-3 Ranamese, 20/11 4 Kisol, 23/11 4 Puarlolo, , 25/11 4 Lubuan Bajo

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ

Thick-billed Flowerpecker (*Dicaeum agile*)

D. a. tinctum endemic to Sumbawa, Flores, Sumba etc. D. a. obsoletum endemic to Timor

Sumba: 14/11 1 Padadita.

Timor: 15/11 2 Oelnasi

Black-fronted Flowerpecker (*Dicaeum igniferum*)

Endemic to the W Ls Sundas

Flores: 19 and 20/11 2 Ranamese, 20/11 4 Kisol, 21/11 10 Poco Ranaka, 21/11 2 Golo Lusang, 23/11 1 Puarlolo

Komodo: 24/11 2 Komodo National Park HQ

Scarlet-headed Flowerpecker (*Dicaeum trochileum*)

D. t. trochileum endemic to Java, Bali, SE Borneo and Kangean I

Bali: 8-9/11 3 Udayani Eco Lodge, 27/11 2 Bali Barat, 28/11 2 Bedegul Botanical Garden, 29/11 2 Nusa Dua Recycling Water

Red-chested Flowerpecker (*Dicaeum maugei*)

Endemic to Indonesia. D .m. maugei endemic to Roti, Sawu, Timor etc.

Timor: 15/11 6 Oelnasi, 17/11 5 Bipolo, 18/11 6 Camplong

Blood-breasted Flowerpecker (*Dicaeum sanguinolentum*)

Endemic to Indonesia. D.s. wilheminae endemic to Sumba

Sumba: 10/11 10 Langgaliru NP, 11/11 5 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP, 12/11 4 Watumbelar

Black-naped Oriole (*Oriolus chinensis*)

O. c. broderipii endemic to Komodo, Flores, Sumba etc. O. c. maculatus endemic to Sumatra, Borneo, Java, Bali and Nias I.

Sumba: 11/11 5 Lewa KM 51, 12/11 6 Watumbelar

Flores: 22/11 5 Sano Nggoang Lake

Komodo: 24/11 10 Komodo National Park HQ

Bali: 26/11 6 Bali Barat, 27/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 20 Bedegul Botanical Garden 28/11 4 Bedegul Botanical Garden

Timor Oriole (*Oriolus melanotis*)

Endemic to the E Ls Sundas

Timor: 15/11 1 heard and two seen Oelnasi

Timor Figbird (*Sphecotheres viridis*)

Endemic to Roti, Semau and Timor

Timor: Common in wooded areas

Black Drongo (*Dicrurus macrocercus*)

D. m. javanus endemic to Java and Bali

Bali: 8/11 3 Udayani Eco Lodge, 26/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah, 29/11 1 Nusa Dua Recycling Water

Ashy Drongo (*Dicrurus leucophaeus*)

D. l. leucophaeus endemic to Java, Bali, Lombok and Palawan I

Bali: 26/11 1 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 5 Bedegul Botanical Garden

Hair-crested Drongo (*Dicrurus hottentottus*)

D. h. jentinki endemic to Bali and Kangean I

Bali: 26/11 2 Bali Barat, Grazingland Savannah

Wallacean Drongo (*Dicrurus densus*)

Endemic to the SE Moluccas and Ls Sundas. *D. d. bimaensis* endemic to Sumbawa, Komodo, Flores etc.

D. d. sumbae endemic to Sumba. *D. d. densus* endemic to Roti, Timor, Wetar etc.

Sumba: Common forest bird

Timor: 17/11 2 Bipolo

Flores: 19 and 20/11 3-6 Ranamese, 20/11 4 Kisol, 21/11 5 Poco Ranaka, 22/11 3 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 22/11 2 Sano Nggoang Lake, 23/11 3 Puarlolo

Komodo: 24/11 10 Komodo National Park HQ

White-breasted Woodswallow (*Artamus leucorhynchus*)

A. l. amydrus endemic to Sumatra, Bangka I, Java and Bali

Bali: 26/11 2 Bali Barat, 26/11 4 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 5 Bali Barat, Grazingland Savannah, 27/11 3 Bali Barat

Black-faced Woodswallow (*Artamus cinereus*)

A. c. perspicillatus endemic to the E Ls Sundas

Timor: 17/11 6 Bipolo

Short-tailed Starling (*Aplonis minor*)

Sumba: 10/11 20 Langgaliru NP, 11/11 10 Lewa KM 51, 11/11 2 Langgaliru NP

Timor: 16/11 4 Genung Mutis, 17/11 10 Bipolo

Flores: 19 and 20/11 15 Ranamese, 20/11 1 Kisol, 21/11 2 Poco Ranaka, 21/11 15 Golo Lusang

Asian Glossy Starling (*Aplonis panayensis*)

A. p. gusti endemic to Bali

Bali: 26/11 4 Bali Barat, Grazingland Savannah, 28/11 6 Bedegul Botanical Garden

Common Myna (*Acridotheres grandis*)

Bangkok: 8/11 1 i lufthavnen

Pale-bellied Myna (*Acridotheres cinereus*)

A. c. javanicus endemic to Flores and Sumba

Sumba: 13/11 2 Yumbu, 14/11 1 Waingapu-padadita.

Bali Myna (*Leucopsar rothschildi*)

Endemic to Bali.

Bali: 26/11 6 Bali Barat – one without rings

Yellow Wagtail (*Montecilla flava*)

Bangkok: 8/11 10 i lufthavnen

Sumba: 13/11 10 Padadita.

Timor: 17/11 50 Bipolo

Grey Wagtail (*Motacilla cinerea*)

Timor: 17/11 2 Bipolo

Flores: 20/11 1 Ranamese, 22/11 1 Sano Nggoang Lake

Oriental Pipit (*Anthus rufulus*)

Sumba: 11/11 1 Lewa KM 51, 12/11 1 Lewa-Waingapu, Sumba: 13 and 14/11 5 Padadita.

Timor: 16/11 2 Genung Mutis, 17/11 10 Bipolo

Flores: 22/11 4 Ruteng-Sano Nggoang Lake, 23/11 3 Lubuan Bajo, Gorontalo

Eurasian Tree Sparrow (*Passer montanus*)

P. m. malaccensis for SE Asia including Indonesia

Bali: Common

Sumba: Common

Flores: Common around settlements.

Timor: 14/11 10 Kupang

Red Avadavat (*Amandava amandava*)

A. a. flaviventris for SW China, Burma, Ls Sundas etc.

Timor: 17/11 10 Bipolo

Zebra Finch (*Taeniopygia guttata*)

Sumba: 12/11 150 Waingapu, Sumba: 13/11 30 Yumbu and 50 Padadita, 14/11 10 Padadita.

Timor: 17/11 500 Bipolo

Flores: 23/11 10 Lubuan Bajo, Gorontalo

Tawny-breasted Parrotfinch (*Erythrura hyperythra*)

E. h. intermedia endemic to Lombok, Sumbawa and Flores

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka (LK, TWJ)

Javan Munia (*Lonchura leucogastroides*)

Endemic to Indonesia

Bali: 28/11 30 Bedegul Botanical Garden

Black-faced Munia (*Lonchura molucca*)

Endemic to Indonesia

Sumba: 10/11 150 Langgaliru NP, 11/11 5 Langgaliru NP

Flores: 20/11 20 Kisol, 23/11 2 Lubuan Bajo, Gorontalo, 25/11 20 Lubuan Bajo

Nutmeg Mannikin (*Lonchura punctulata*)

L. p. blasii endemic to Flores, Timor etc. *L. p. nisoria* endemic to Java, Bali, Sumbawa etc.

Timor: 17/11 100 Bipolo

Bali: 29/11 3 Nusa Dua Recycling Water

Five-colored Munia (*Lonchura quincolor*)

Endemic to the *Islands of Sunda*

Sumba: 10/11 2 Langgaliru NP, 11/11 2 Lewa KM 51, Sumba: 14/11 2 Padadita.

Flores: 21/11 1 Poco Ranaka

Timor Sparrow (*Padda fuscata*)

Endemic to the *Eastern Islands of Sunda*

Timor: 17/11 30 Bipolo, 18/11 1 male Camplong

